

Vissa elmarknadsfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2017/18 som rör elmarknaden. Motionsyrkandena handlar bl.a. om handläggningstider för nätkoncessioner, dialog och samråd i samband med att elnätet byggs ut, den framtida elförsörjningen och konkurrensaspekter, elområden, elcertifikatssystemet och utvecklingen av elmarknaden inom EU.

I flera fall hänvisar utskottet till pågående insatser och utredningar eller att yrkandena omfattas av Energikommissionens förslag som för närvarande är under beredning.

I betänkandet finns 8 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Ett femtiotal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Inledning.....	6
Handläggningstider för nätkoncessioner	9
Motionerna.....	9
Vissa kompletterande uppgifter	10
Utskottets ställningstagande.....	11
Dialog och samråd.....	12
Motionerna.....	12
Vissa kompletterande uppgifter	12
Utskottets ställningstagande.....	13
Övrigt om elmarknaden	13
Motionerna.....	13
Vissa kompletterande uppgifter	18
Utskottets ställningstagande.....	31
Reservationer	36
1. Handläggningstider för nätkoncessioner, punkt 1 (M, C, V, L, KD)....	36
2. Dialog och samråd, punkt 2 (M, C, L, KD)	37
3. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 (M).....	37
4. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 (SD)	39
5. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 (C).....	42
6. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 (V).....	44
7. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 (KD).....	46
8. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 – motiveringen (L).....	48
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	50
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	50

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Handläggningstider för nätkoncessioner

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 25,

2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9 i denna del och

2017/18:3413 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Reservation 1 (M, C, V, L, KD)

2. Dialog och samråd

Riksdagen avslår motion

2017/18:3413 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1.

Reservation 2 (M, C, L, KD)

3. Övrigt om elmarknaden

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:255 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,

2017/18:508 av Lars Tysklind (L),

2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 31–35 och 37,

2017/18:974 av Per Lodenius (C),

2017/18:1674 av Stina Bergström (MP) yrkande 2,

2017/18:1869 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S),

2017/18:1920 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2017/18:2772 av Niclas Malmberg (MP) yrkandena 1–4,

2017/18:2777 av Emma Hult och Niclas Malmberg (båda MP),

2017/18:2849 av Rickard Nordin (C),

2017/18:3275 av Mikael Jansson (SD),

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7, 15, 21–24 och 26,

2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 3–5 och 9 i denna del,

2017/18:3406 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2,

2017/18:3432 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 1–6,

2017/18:3657 av Mikael Oscarsson (KD),

2017/18:3686 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 33–35,

2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 21, 22 och 24 samt

2017/18:3772 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 42.

Reservation 3 (M)

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (C)

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (KD)
Reservation 8 (L) – motiveringen

Stockholm den 15 februari 2018

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjalmered (M), Åsa Westlund (S), Hans Rothenberg (M), Per-Arne Håkansson (S), Josef Fransson (SD), Hanif Bali (M), Lise Nordin (MP), Ann-Charlotte Hammar Johansson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Maria Weimer (L), Birger Lahti (V), Penilla Gunther (KD), Anna-Caren Säterberg (S), Patrik Engström (S), Rickard Nordin (C) och Åsa Eriksson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet 49 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2017/18 som rör olika elmarknadsfrågor.

Utskottets överväganden

Inledning

Övergripande om elmarknaden

Elmarknaden i Sverige fick sin nuvarande utformning i huvudsak genom det regelverk som trädde i kraft den 1 januari 1996 (prop. 1993/94:162, bet. 1993/94:NU22 och prop. 1994/95:222, bet. 1994/95:NU1). Sedan dess produceras och säljs el i konkurrens, medan nätverksamheten som är ett naturligt monopol regleras och övervakas på ett särskilt sätt. Efter elmarknadsreformen har omfattande ändringar gjorts i ellagstiftningen, inte minst med anledning av EU-rättens utveckling på området. I grunden är dock elmarknaden fortfarande organiserad på det sätt som följer av 1996 års reform.

Elmarknaden innefattar dels partihandel (grossistmarknaden), dels detaljhandel (slutkundsmarknaden). Partihandeln avser handel med stora kvantiteter el på organiserade marknadsplatser, och aktörerna i denna handel är producenter, elhandelsföretag och industriföretag med stor elförbrukning. Den viktigaste marknadsplatsen för grossisthandel med el är spotmarknaden där handel sker på elbörsen Nord Pool. Den är en dagen-före-marknad och i dagsläget primärt ett instrument för kraftföretagens produktionsplanering inför det kommande dygnet. Handeln sker genom ett auktionsförfarande som även inkluderar överföringskapaciteten i elnäten mellan de olika elområdena. Vid prisbestämningen ingår även överföringsförbindelserna från Norden–Baltikum mot övriga europeiska länder. Ungefär 90 procent av all el som förbrukas i Norden handlas på Nord Pool medan resterande 10 procent handlas genom bilaterala avtal, dvs. avtal direkt mellan två parter.

De allra flesta kunder handlar dock sin el av en elhandlare. Den s.k. slutkundsmarknaden för el i Sverige är sedan elmarknadsreformen konkurrensutsatt och karakteriseras i dagsläget av många aktörer och låga inträdes hinder. För kunderna är slutkundsmarknaden viktig, eftersom priset på denna marknad utgör den enda del av den totala elkostnaden som de har något direkt inflytande på. Övriga kostnadskomponenter (exempelvis skatter, elcertifikatkostnader och elnätsavgifter) kan kunden inte påverka på annat sätt än genom att minska sin elanvändning.

Det svenska elnätet

Enligt Energimarknadsinspektionens rapport Sveriges el- och naturgasmarknad 2016 (Ei 2017:04) består det svenska elnätet av 56 400 mil ledning, varav ungefär 37 600 mil är jordkabel och 18 800 mil är luftledning. Elnätet kan delas in i tre nivåer: stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnätet transporterar el långa sträckor med höga spänningsnivåer. Regionnäten

transporterar el från stamnätet till lokalnäten och i vissa fall direkt till större elanvändare. Lokalnäten ansluter till regionnäten och transporterar el till hushåll och andra slutkunder.

Stamnätet i Sverige förvaltas av Affärsverket svenska kraftnät, och regionnäten ägs i huvudsak av Ellevio (f.d. Fortum), Eon och Vattenfall. Lokalnäten ägs till cirka 60 procent av Ellevio, Eon och Vattenfall och till resterande del av olika privata och kommunala aktörer. Det svenska elsystemet är vidare tätt sammankopplat med angränsande länder, särskilt Norge, Danmark och Finland. Utlandsförbindelserna är av två typer, växelström och likström. Sverige har växelströmsförbindelser med Norge, Danmark och Finland. Likströmsförbindelser finns med Tyskland, Polen och sedan januari 2016 även med Litauen.

Elområden

Sverige är sedan den 1 november 2011 indelat i fyra elområden. Gränserna har beslutats av Svenska kraftnät och går vid de tre snitt i Sverige där överföringen av el är begränsad. Det nordisk-baltiska området bildar ett sammanhängande marknadsområde och består av femton olika elområden. I marknadsområdet kan el handlas oberoende av nationsgränser så länge nätens tekniska kapacitet att överföra el räcker till. När denna kapacitet är nådd uppstår prisområden som påverkar priset i de olika elområdena. Vid överföringsbegränsningar används en metod som innebär att marknaden delas upp, s.k. marknadsdelning. Detta innebär att handelsområdet delas upp i mindre områden inom vilka inga överföringsbegränsningar finns. Vilka elområden som håller ihop och tillsammans bildar ett gemensamt prisområde varierar beroende på utbud, efterfrågan och överföringskapacitet. Detta förfarande innebär också att elområden med produktionsöverskott kommer att få lägre priser än elområden med produktionsunderskott när det finns överföringsbegränsningar mellan områdena.

Elmarknadens aktörer

Nätföretag

I Sverige finns det ungefär 170 elnätsföretag. Ett nätföretag innehar ett ledningsnät eller i några fall endast enstaka ledningar och svarar för drift och underhåll av elnätet. Verksamheten bedrivs med stöd av nätkoncession, dvs. ett tillstånd att bygga och använda en elektrisk starkströmsledning. Ett nätföretag är skyldigt att ansluta elektriska anläggningar till ledningen eller ledningsnätet och att överföra el för någon annans räkning. Det finns alltså en rätt till tredjepartstillträde. Ett nätföretag får inte bedriva handel med el, och det får bedriva elproduktion endast i vissa fall när elen behövs för nätverksamheten.

Elproducenter

Elproducenten matar in el från en produktionsanläggning på elnätet för transport till elanvändarna. I Sverige utgör elproducenterna en heterogen grupp, som omfattar några av Europas största elföretag men även privatpersoner som äger småskaliga vatten-, vind och solenergianläggningar. Större elproducenter säljer ofta el direkt på elbörsen. Mindre producenter väljer ofta att sälja elen till en större aktör, som i sin tur säljer den vidare.

Elhandelsföretag

Ett elhandelsföretag levererar el. Med leverans avses i detta sammanhang försäljning av el till elanvändare till skillnad från överföring, dvs. sådan transport av el för någon annans räkning som utgör nätverksamhet. Elhandelsföretaget köper in el, vanligtvis från elbörsen, för att sedan sälja den vidare till elanvändare. Handeln med el sker på en fri marknad, där elhandelsföretagen konkurrerar om kunderna. Enligt Energimarknadsinspektionens rapport om Sveriges el- och naturgasmarknad 2016 (Ei 2017:04) fanns ca 120 elhandelsföretag i Sverige 2016. Inspektionen påpekar dock att detta antal elhandelsföretag inte ger hela bilden av hur många företag den enskilda kunden faktiskt kan välja mellan eftersom många små lokala och kommunala elhandlare endast väljer att agera i det egna närområdet. De tre största elhandlarna hade i slutet av 2016 en samlad marknadsandel på 42 procent räknat på antalet kunder, en siffra som legat ungefär på samma nivå de senast föregående fyra åren.

Balansansvariga

En balansansvarig har i ett avtal med Affärsverket svenska kraftnät åtagit sig ett särskilt ansvar för att balansera tillförsel och förbrukning av el. Den balansansvarige svarar ekonomiskt för obalanser. Ett elhandelsföretag är skyldigt att se till att någon åtar sig balansansvaret för leveranser i en uttagpunkt. Ett vanligt sätt att ordna detta är att elhandelsföretaget självt åtar sig balansansvaret. Företaget kan dock välja att låta ett annat elhandelsföretag eller ett specialiserat företag åta sig balansansvaret.

Elbörs

En elbörs tillhandahåller system för fysisk och finansiell handel med grossistenergi produkter. De vanligaste aktörerna på börserna är elproducenter, elhandelsföretag och större elanvändare. I Norden är för närvarande Nord Pool den enda börsen för handel med el för fysisk leverans. Handel med finansiella kontrakt bedrivs på Nasdaq Commodities. Genom sådan handel i finansiella kontrakt kan aktörer säkra sig mot prisvariationer.

Energimarknadsinspektionen – nätmyndigheten

Energimarknadsinspektionen är i Sverige nationell energitillsynsmyndighet med ansvar för bl.a. tillsyn, regelgivning och tillståndsprövning. Enligt ellagen är Energimarknadsinspektionen nätmyndighet, vilket innebär att inspektionen handlägger alla frågor som enligt lagen eller föreskrifter som har utfärdats i anslutning till lagen ligger på ”nätmyndigheten”. Till nätmyndighetens uppgifter hör att pröva frågor om tillstånd att bygga och använda starkströmsledningar, att förhandspröva nätföretagens intäkter från nätverksamheten och att pröva tvister om villkoren för anslutning till elnätet.

Affärsverket svenska kraftnät – den systemansvariga myndigheten

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) har i två olika egenskaper – stamnätsföretag respektive systemansvarig myndighet – en central roll på den svenska elmarknaden. Svenska kraftnät innehar och driver det svenska stamnätet som ägs av staten. I sin egenskap av stamnätsföretag omfattas Svenska kraftnät i huvudsak av det regelverk som gäller för nätföretag i allmänhet. Svenska kraftnät är också systemansvarig myndighet och har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. Som systemansvarig myndighet får Svenska kraftnät bl.a. beordra elproducenter att öka eller minska produktionen av el. Svenska kraftnät utövar även tillsyn över driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

Statens energimyndighet

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) är förvaltningsmyndighet för frågor om tillförsel och användning av energi i samhället. Energimyndigheten ska verka för försörjningstrygghet och ett energisystem som är hållbart och kostnadseffektivt med en låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat.

Handläggningstider för nätkoncessioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att handläggningstiderna för nätkoncessioner bör förkortas. Utskottet hänvisar till att arbete för närvarande pågår på området.

Jämför reservation 1 (M, C, V, L, KD).

Motionerna

Lars Hjälmered m.fl. (M) anför i kommittémotion 2017/18:3404 att en framtida utbyggnad av elnätet ställer höga krav på de tillståndsprövar som i dag tar oerhört lång tid. Det anses därför vara angeläget att – med bibehållen

rättssäkerhet – förkorta handläggningstiderna för koncession (yrkande 9 i denna del).

Samma resonemang förs i kommittémotion 2017/18:3413 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) där motionärerna ser det som viktigt att handläggningstiderna för nätkoncession förkortas (yrkande 2).

I kommittémotion 2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) anförs att tillståndsprocessen för stamnätskoncessioner i dag tar orimligt lång tid och måste snabbas upp. Enligt motionärerna bör regeringen därför ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheterna till en snabbare tillståndsprocess för stamnätskoncessioner (yrkande 25).

Vissa kompletterande uppgifter

I statens budget för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 21, bet. 2016/17:NU3) anvisades extra pengar till Energimarknadsinspektionen för att myndigheten ska kunna förkorta sina handläggningstider när det gäller nätkoncessioner. I budgetpropositionen för 2018 anges att elnäten på alla spänningsnivåer behöver användas mer effektivt och byggas starkare för att hantera de utmaningar som utbyggd variabel elproduktion för med sig. Det är därför angeläget för Energimarknadsinspektionen att prioritera nätkoncessionsprövningen, vilket regeringen har tillfört medel för i budgetpropositionen för 2017.

Av regleringsbrevet för Energimarknadsinspektionen 2017 framgår att myndigheten ska redovisa hur man har arbetat med att förkorta handläggningstiderna för koncessionsärenden. Samma redovisningskrav på arbetet med att förkorta handläggningstiderna finns i regleringsbrevet för 2018.

Enligt uppgifter från Energimarknadsinspektionen har myndigheten vidtagit flera åtgärder för att effektivisera tillståndsprocesserna med fokus på kortare handläggningstider. En åtgärd är att man infört ett nytt processinriktat arbetssätt där det alltid är flera handläggare som gemensamt ansvarar för ett antal ärenden enligt en strukturerad process. Det gör att arbetet fortgår även om en handläggare av någon anledning är frånvarande. Att fler handläggare arbetar med ett och samma ärende ska enligt myndigheten också bidra till att alla ärenden handläggs och bedöms på ett likartat sätt. En annan åtgärd handlar om att ge bättre information till företagen så att de redan från början skickar in kompletta ansökningshandlingar. I dag skickas många ansökningar tillbaka eftersom de inte är kompletta, vilket gör att processen fördröjs. Vidare har Energimarknadsinspektionen också ökat sin personalstyrka för att förkorta handläggningstiderna.

Vidare kan nämnas att riksdagen hösten 2017 antog en proposition som bl.a. innehåller ett nytt sjätte kapitel miljöbalken, en ny miljöbedömningsförfordning och följdändringar i sektorslagstiftningen (prop. 2016/17:200, bet. 2017/18:MJU5). Det övergripande syftet med förslaget är bl.a. att effektivisera miljöbalkens bestämmelser om miljöbedömningar för såväl planer och program som verksamheter och åtgärder. Därigenom ges förutsättningar för

att öka den samlade miljöskyddseffekten och samtidigt minska tidsåtgången och den administrativa bördan vid miljöprövning.

Riksdagen riktade i maj 2017 ett tillkännagivande till regeringen om att tillståndprocesser inom miljölagstiftningen bör förenklas och förkortas (bet. 2016/17:MJU22). Miljö- och jordbruksutskottet anför att utgångspunkten är att det är bra att Sverige har en krävande miljölagstiftning samtidigt som tillståndprocesserna måste utformas på ett sådant sätt att de inte i onödan hindrar, försenar eller fördröjar investeringar som moderniserar verksamheter, skapar jobb och tillväxt och i slutändan ofta minskar den samlade miljöpåverkan. Myndigheternas prövningar och krav på underlag ska vara enkla, förutsägbara och effektiva. Miljö- och jordbruksutskottet menar att en del i detta bl.a. är att de generellt sett långa handläggningstiderna i tillståndsärenden måste åtgärdas.

I sammanhanget kan även påminnas om den motion om tydlig tidsgräns för handläggningstider på myndigheter som behandlades i näringsutskottet våren 2017 (bet. 2016/17:NU12). Med anledning av motionsyrkandet föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att alla myndigheter som företag kommer i kontakt med ska sätta tydliga tidsgränser för sina handläggningstider, vilket riksdagen biföll.

Liknande yrkanden om handläggningstider för nätinvesteringar som de nu aktuella har avstyrkts av utskottet vid ett flertal tidigare tillfällen, senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU19 och bet. 2016/17:NU21). Vid dessa tillfällen avstyrkte utskottet yrkandena mot bakgrund av att arbete på området pågår. En avvikande mening fanns i respektive betänkande, (V) och (M, C, V, L, KD).

Utskottets ställningstagande

I motionerna 2017/18:3404 (M), 2017/18:3413 (M, C, L, KD) och 2017/18:3393 (V) förordar motionärerna olika tillkännagivanden om att regeringen ska vidta åtgärder för att förkorta handläggningstiderna för nät-koncessioner. Utskottet vill med anledning av dessa motionsyrkanden påminna om att Energimarknadsinspektionen har fått extra resurser för just detta ändamål. Myndigheten har även i regleringsbrevet för både 2017 och 2018 fått i uppdrag att rapportera till regeringen hur man arbetar med att förkorta handläggningstiderna.

Utskottet noterar vidare att även andra åtgärder har vidtagits för att minska myndigheters handläggningstider. Energimarknadsinspektionen m.fl. myndigheter har fått i uppdrag att minska handläggningstiderna fram till 2020. Tillväxtverket ska, som nämnts i det föregående, årligen rapportera hur arbetet fortlöper samt lämna en slutrapport i april 2021. Vidare har riksdagen antagit förslag som kan bidra till en snabbare tillståndsprocess när det gäller miljöprövning. Utskottet vill även påminna om de tillkännagivanden som riksdagen riktade till regeringen under våren 2017 om handläggningstider, dels om att alla myndigheter som företag kommer i kontakt med ska sätta tydliga

tidsgränser för sina handläggningstider (bet. 2016/17:NU12), dels om att tillståndsprocesser inom miljölagstiftningen bör förenklas och förkortas (bet. 2016/17:MJU22).

Med det anförda anser utskottet att det i nuläget inte finns skäl att ställa sig bakom de tillkännagivanden som förordas i de aktuella motionerna utan avstyrker dem i berörda delar.

Dialog och samråd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att Svenska kraftnät bör utveckla dialog och samråd i samband med investeringar i elnätet. Utskottet hänvisar dels till att myndigheten har utvecklat sitt arbete på området, dels till gällande regelverk.

Jämför reservation 2 (M, C, L, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3413 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) anfördes att transparensen och samråden mellan myndigheter och andra berörda parter bör utvecklas och effektiviseras för att säkra tillgången på energi även i framtiden. Det bör ske genom att Svenska kraftnät utvecklar dialog och samråd samt ökar transparensen i samband med investeringar och utbyggnad av kraftnätet (yrkande 1).

Vissa kompletterande uppgifter

I samband med att utskottet behandlade regeringens skrivelse Riksrevisionens rapport om förutsättningar för en säker kraftöverföring (skr. 2016/17:148) våren 2017 avstyrkte utskottet ett liknande yrkande som det här aktuella om att Svenska kraftnät bör utveckla sin dialog och sina samråd samt öka transparensen i samband med investeringsprojekt (bet. 2016/17:NU21). Utskottet noterade att regeringen håller med Riksrevisionen om att det är viktigt med transparens och dialog med berörda intressenter vid planering av investeringar i stamnätet. Utskottet noterade vidare att Svenska kraftnät under senare år utvecklat sitt arbetssätt med samrådsprocesser och att Energimarknadsinspektionen ska beakta både innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och resultatet av samrådet inför beslut om koncession. Eftersom det i dag i både ellagen och miljöbalken finns krav på att Svenska kraftnät ska redogöra för alternativa sträckningar och teknikval anför regeringen i skrivelsen att den inte delar Riksrevisionens bedömning om att berörda intressenters insyn ligger sent i beslutsprocessen. Utskottet gjorde ingen annan bedömning i frågan än regeringen.

Utskottets ställningstagande

I kommittémotion 2017/18:3413 (M, C, L, KD) förordas ett tillkännagivande om att säkerställa att Svenska kraftnät utvecklar sin dialog och sina samråd samt ökar transparensen i samband med investeringsprojekt. Som redovisats behandlade utskottet ett liknande motionsyrkande våren 2017 i samband med behandlingen av Riksrevisionens rapport om förutsättningar för en säker kraftöverföring. Som framgår av det föregående ansåg utskottet att det med hänsyn till dels att ansvarig myndighet har utvecklat sitt arbetssätt, dels till de regelverk som finns på området inte fanns några skäl att förorda att riksdagen skulle göra något tillkännagivande med en sådan innebörd. Utskottet ser ingen anledning att ändra uppfattning i frågan. Den nämnda motionen avstyrks således i berörd del.

Övrigt om elmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. den framtida elförsörjningen och konkurrensaspekter, utbyggnad av elnätet, elområden, elcertifikatssystemet och utvecklingen av elmarknaden inom EU. Utskottet hänvisar till pågående insatser och utredningar samt till att flera av motionsyrkandena berörs av Energikommissionens förslag som för närvarande är under beredning.

Jämför reservation 3 (M), 4 (SD), 5 (C), 6 (V) och 7 (KD) samt motivreservation 8 (L).

Motionerna

I motion 2017/18:1869 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S) påpekas att Svenska kraftnät meddelat att den s.k. tredje elkabeln till Gotland inte kommer att anläggas. Enligt motionärerna påverkar detta möjligheterna till en mer hållbar energiproduktion på Gotland och gör det svårare att göra Gotlands energisystem till det första helt förnybara i landet.

I kommittémotion 2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) framhålls att det är viktigt att värna jobben och företagen för att klara Sveriges högt ställda mål inom både välfärd och miljö. Därför behövs det bl.a. bättre förutsättningar för att Sverige ska kunna bli en ledande aktör inom export av koldioxidsnål energi (yrkande 3). I motionen framhålls även att en konkurrenskraftsutredning bör tillsättas med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv samt att framtida överföringsbehov, olika tekniska lösningar och systemtjänster bör ses över (yrkande 4). Motionärerna anför vidare att den pågående sammanlänkningen med övriga Europa genom den europeiska energiunionen är en viktig process som ökar handeln med el och bidrar till att trygga elförsörjningen i Sverige. Sverige bör därför verka för

en gemensam energimarknad i EU med långsiktiga konkurrenskraftiga spelregler (yrkande 5). I motionen anförs även att nätet bör byggas ut på ett mer transparent och samhällsekonomiskt lönsamt sätt (yrkande 9 i denna del).

I kommittémotion 2017/18:3406 yrkande 2 av Lars Hjälmered m.fl. (M) framhålls att för att klara Sveriges högt ställda mål inom både välfärd och miljö är det viktigt att värna jobben och företagen. Motionärerna vill därför tillsätta en utredning med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv och att föreslå åtgärder för att hålla Sverige konkurrenskraftigt.

I motion 2017/18:1920 av Jesper Skalberg Karlsson (M) anförs att det finns skäl att åter pröva frågan om en tredje elförbindelse till Gotland. En sådan förbindelse skulle säkra öns konkurrenskraft samtidigt som den förnybara energiomställningen ges bättre förutsättningar.

I motion 2017/18:3432 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) ges inledningsvis en utförlig beskrivning av bakgrunden till elområdenas tillkomst och av elområdenas funktion. Motionärerna konstaterar därefter att elkonsumenterna i södra Sverige (främst i elområde 4) tvingas betala mer för elen sedan elområdesindelningen och nedläggningen av kärnkraftverk i området (yrkande 1). Motionärerna listar sedan ett antal alternativa lösningar på de problem de uppfattar med den nuvarande elområdesindelningen. De vill att riksdagen genom ett tillkännagivande ska redovisa dessa alternativa lösningar till regeringen (yrkande 2). Det är enligt motionen också viktigt att utbyggnaden av överföringskapacitet inom Sverige fortsätter. Den har hittills kunnat öka tack vare de kraftigt ökade investeringsbemyndiganden som riksdagen har beviljat under åren med alliansregeringen. Det är enligt motionen viktigt att detta fortsätter (yrkande 3). Motionärerna anför även att regeringen måste säkerställa att den åtskilliga gånger försenade Sydvästlänken ska färdigställas och tas i drift utan ytterligare förseningar (yrkande 4). Andra förslag som framförs i motionen är att regeringen ska ge Svenska kraftnät i uppdrag att ändra elområdesindelningen genom en sammanslagning till två områden i stället för fyra, i enlighet med de förslag som ursprungligen presenterades (yrkande 5) och att regeringen, så länge det finns fyra elområden i Sverige, bör ge i uppdrag åt Svenska kraftnät att införa ett system med garanterad minimikapacitet i överföringen mellan elområde 3 och 4 (yrkande 6).

Företag och hushåll är beroende av tillförlitliga elleveranser till konkurrenskraftiga priser, inte minst gäller detta svensk basindustri. Det framhålls i kommittémotion 2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD). Motionärerna menar att det är av största vikt att Sverige stärker sin konkurrensfördel gentemot övriga Europa när det gäller reglerkraft, prisbild och tillförlitlighet i elsystemet. I motionen framhålls också att svenska elkonsumenter måste få en tydlighet i hur investeringsbehovet i det svenska elnätet ser ut och vad det får för ekonomiska konsekvenser. Därför vill motionärerna att regeringen tar fram en långsiktig investeringskalkyl för det svenska elnätet (yrkande 31). I motionen anges vidare att osäkerheten på den

europiska energimarknaden när det gäller fluktuerande produktion och ostabila elpriser även påverkar den svenska energimarknaden. Motionärerna anser att regeringen därför ska ta fram en konsekvensanalys av en eventuell utbyggnad av elöverföring till Europa (yrkande 32). I motionen konstateras också att indelningen av Sverige i flera elområden bl.a. innebär att södra delen av Sverige (elområde 4) får finansiera investeringar i elnätet i större omfattning än tidigare genom högre elpriser. I motionen framhålls också att elområde 4 haft ett strukturellt underskott av produktion sedan nedläggningen av Barsebäck. Det straffas nu företag och hushåll i södra Sverige för genom högre priser. Motionärernas uppfattning är därför att systemet med elområdesindelningen bör ses över (yrkande 33).

När det gäller systemet med elcertifikat menar motionärerna att detta bör fasas ut. Det anförs att konkurrenssnedvridande stöd inte bör finnas på marknaden och nya investeringar i förnybar elproduktion därför inte längre ska tilldelas elcertifikat (yrkande 34). Motionärerna vill även se en utredning av vilken påverkan som elcertifikatssystemet har på leveranssäkerheten i det svenska kraftsystemet eftersom kapacitetsfaktorn för de anläggningar som har tillförts genom systemet väsentligt understiger de större produktionsanläggningar som har fasats ut (yrkande 35). Motionärerna framhåller också att Sveriges elleveranser under lång tid har kännetecknats av en hög elkvalitet och god driftssäkerhet. För att även i framtiden säkerställa att det svenska kraftsystemet kännetecknas av en hög elkvalitet och god driftssäkerhet bör enligt motionen ett energipolitiskt mål för leveranssäkerheten fastslås (yrkande 37).

I motion 2017/18:3275 anför Mikael Jansson (SD) att en omläggning av elstamnäten från trefas till likspänning har potential att spara både energi och pengar. Motionären framhåller att det bör göras en långsiktig investering i överföringsteknik för likspänning (s.k. UHVDC, Ultrahigh-voltage direct current). I motionen framhålls att svenska företag har kompetens på området och att tekniken är lönsam för överföring av el på upp till 300 mil.

I partimotion 2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C) anförs att den energiöverenskommelse från 2016 som Centerpartiet står bakom skapar långsiktiga förutsättningar för att nå ett helt förnybart energisystem. Att nå detta mål är också motionärernas ambition (yrkande 33). Ny teknik med batterier och digitalisering ger nya förutsättningar och lösningar för effektivisering, energilagring, flexibel användning och smarta elnät. Detta kommer dock att kräva nätinvesteringar och utbyggd överföringskapacitet som ger större möjlighet att exportera el till grannländerna. Med en ökad överföringskapacitet har Sverige och hela Norden stor potential att bli Europas gröna batteri (yrkande 34). I motionen framförs vidare att en ökad andel väderberoende kraftproduktion också ökar behovet av en mer flexibel elanvändning och en större användarflexibilitet för att sänka effektuttaget under vissa perioder. Mer närproducerad el ökar också flexibiliteten, gör systemet mindre sårbart och kan ge sänkta kostnader inte minst på landsbygden (yrkande 35).

I kommittémotion 2017/18:3772 anför Kristina Yngwe m.fl. (C) att villa- och fastighetsägare måste ges möjlighet att dra elledningar mellan fastigheterna. Exempelvis får inte en fastighetsägare utan elnätskoncession föra över el mellan olika fastigheter för att optimera solkraftsproduktion. Samma sak gäller om ett villakvarter bestämmer sig för att bygga en gemensam solpark på soligaste ytan och dra en egen elledning för att dela på den producerade elen. Motionärerna vill att sådana lösningar ska vara möjliga (yrkande 42).

Annika Qarllsson och Fredrik Christensson (båda C) framför i motion 2017/18:255 att det måste finnas en regional instans som har helhetsansvaret för att markanvändningen är effektiv vid dragnin av elnät. För att säkerställa en effektiv markanvändning krävs att någon instans i ett tidigt skede har ansvar för att reglera vilka alternativ till teknikval och dragnin som är möjliga för de olika projekten (yrkande 3). I motionen framförs också att Svenska kraftnät ska vara ett bolag som på ett miljömedvetet och tydligt framåtsyftande sätt går i spetsen för teknikanvändning, teknikutveckling och samhällsplanering. Verket ska i sin verksamhet fånga miljömedvetenheten om framtida utmaningar där jordens och skogens resurser har en given plats och tillsammans med övriga statliga verk och myndigheter bygga och planera infrastruktur på ett offensivt och nydanande sätt (yrkande 5).

I motion 2017/18:974 skriver Per Lodenius (C) att Vattenfall AB i dag tar ut en regionnätsavgift av Åland om ca 12 miljoner kronor per år, vilket motionären anser hindrar ett effektivt utnyttjande av elförbindelsen mellan Sverige och Finland. Regeringen bör enligt motionen skyndsamt utreda hur tariffsystemet för överföring av el till Åland ska kunna tas bort. Åland bör i detta fall ses som ett eget elland och betraktas på samma sätt som Norge, Danmark eller Finland.

Rickard Nordin (C) anför i motion 2017/18:2849 att den specialbestämmelse i ellagen som gör att kommunägda energiföretag undantas från kommunallagens regelverk om affärsdrivande verksamhet är otydlig eftersom undantaget inte är anpassat för att energiföretag ska kunna erbjuda energi-effektivisering, energilager, effektstyrning, infrastruktur för elfordon och andra liknande tjänster. Det nuvarande undantaget i ellagen bör enligt motionen därför tydliggöras och breddas så att svenska kommunägda energibolag fullt ut kan verka på den moderna elmarknaden på samma villkor som privata, statliga eller utländska kommunägda energibolag.

En stor del av hushållens elkostnad består av fasta kostnader som konsumenterna i praktiken inte kan påverka genom att minska sin elanvändning. Det framhåller Stina Bergström (MP) i motion 2017/18:1674. De fasta delarna av elräkningen försvagar prisincitamentet för energieffektivisering i hushållen. En större andel av elhandels- och nättariffer bör enligt motionen därför vara rörliga (yrkande 2).

I motion 2017/18:2772 framhåller Niclas Malmberg (MP) att den nuvarande intäktsregleringen för elnätsföretagen leder till högre priser, tvärt emot vad den borde göra. Detta uppges inte vara samhällsekonomiskt

optimalt (yrkande 1). Vidare framförs att kundperspektivet i intäktsregleringen för elnätsföretagen behöver stärkas. Ett kundperspektiv kan innebära tydligare fokus på kundernas intresse av skäliga nättariffer, möjlighet att vara aktiv kund och tillförlitlig tillgång till el (yrkande 2). Motionären menar även att intäktsregleringen ska styra mot energieffektivisering, bättre förutsättningar för 100 procent förnybar el, utbyggnad av elnätet och en ökad användning av efterfrågefleksibilitet (yrkande 3). Avslutningsvis framhåller motionären att de domstolsprövningar som rör intäktsregleringen bör både vara effektiva och ge ett utfall som såväl hushållen som energimarknadens aktörer känner förtroende för (yrkande 4).

Emma Hult och Niclas Malmberg (båda MP) anför i motion 2017/18:2777 att ett automatiskt förhandsval med ”Bra Miljövals-el” för det stora antalet hushåll som inte vill välja elavtal bör införas. Det skulle bidra till att efterfrågan på el från förnybara energikällor med högt ställda miljökrav ökar samtidigt som efterfrågan på el från fossileldade anläggningar och kärnkraftverk minskar.

I kommittémotion 2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) anför att vattenkraften står för en stor del av den förnybara elproduktionen. I takt med att sol- och vindenergin andel av elproduktionen ökar blir också behovet av att använda vattenkraften som reglerkraft större. Motionärerna anser att regeringen därför bör ge i uppdrag åt berörda myndigheter att utreda potentialen för svensk vattenkraft att tillgodose effektbalansen (yrkande 7). Med fokus på effektbalansen bör regeringen också få till stånd en översyn av elcertifikatssystemets utformning, skriver motionärerna (yrkande 15).

I motionen anför vidare att den lagstiftning som reglerar intäktsramarna för elnätsavgifterna bör ses över för att motverka oskäligen prishöjningar för konsumenterna (yrkande 21). I sammanhanget anser motionärerna även att enhetligare elnätstaxor bör införas för att utjämna de skillnader som i dag finns mellan olika delar av landet (yrkande 22).

I motionen framhålls vidare att det i dag finns ett stort problem med flaskhalsar i överföringen av el till konsumenterna. Det innebär att överskottet från de norra delarna av landet inte kan komma de södra delarna till nytta i tillräcklig omfattning. Regeringen bör därför ge Svenska kraftnät i uppdrag att prioritera de planerade förstärkningarna av stamnätet (yrkande 23). Birger Lahti m.fl. anför också att ett uppdrag bör ges till Svenska kraftnät om att bygga den planerade elkabeln till Gotland för att inte hindra viktig utbyggnad av förnybar energi och äventyra elsäkerheten på Gotland (yrkande 24).

Avslutningsvis anför i motionen att avregleringen av elmarknaden inte har lett till vare sig lägre priser eller större trygghet för konsumenterna. Elproduktionen behöver ses som en del av samhällets infrastruktur som gemensamt byggs upp utifrån samhälleliga mål. Motionärerna menar att regeringen därför bör utreda möjligheten att göra det svenska elnätet samhällsägt (yrkande 26).

I motion 2017/18:508 påpekar Lars Tysklind (L) att en ökad användning av ny elförbrukande teknik som exempelvis elbilar och uppkopplade värme-system kan medföra effektproblem i elnätet. Detta kan enligt motionären avhjälpas genom att elnätsbolagen får i uppgift att mäta belastningen på distributionsnätet och tillhandahålla denna information för sina kunder. Enligt motionen kommer detta att sänka kostnaderna för såväl elnätsbolagen som deras kunder.

Penilla Gunther m.fl. (KD) framför i kommittémotion 2017/18:3748 att EU:s energipolitik ska vara tillväxtfrämjande och långsiktigt hållbar. Motionärerna anför att energiförbrukningen i unionen därför måste effektiviseras och moderniseras men konstaterar samtidigt att medlemsstaterna själva bär ansvaret för att trygga sin energiförsörjning, liksom för att effektivisera och modernisera sitt energitnyttjande. EU:s standarder och målsättningar spelar dock en viktig roll i att underlätta och uppmuntra frihandel med energi och bör enligt motionen därför utvecklas (yrkande 21). I motionen framhålls också att en trygg långsiktig energiförsörjning med balans mellan tillförsel och användning ökar förutsättningarna för att undvika stora och plötsliga prisökningar. Sådana prisökningar kan få stora konsekvenser för hushåll med begränsade ekonomiska resurser. Arbetet med att sammanlänka medlemsstaternas elnät måste därför fortsätta så att överföringskapaciteten stärks och risken för stora prissvängningar minskar (yrkande 22). Motionärerna anför också i motionen att både det kortsiktiga och det långsiktiga arbetet med elförsörjningen på Gotland bör utredas av Energimyndigheten. Motionärerna menar att tillgången till el på Gotland måste säkras för de närmsta åren för att ön även fortsättningsvis ska vara attraktiv för såväl bofasta som besökare (yrkande 24).

Mikael Oscarsson (KD) anför i motion 2017/18:3657 att Energi marknadsinspektionen inte har lyckats reglera elnätsbolagens intäktsramar på ett tillräckligt effektivt sätt, vilket har lett till flera domstolsprocesser. Regeringen bör enligt motionären därför fastställa ett klarare och tydligare tak för hur höga nätavgifterna får vara och reglera hur avgifterna får utformas. Regeringen bör också utreda hur nätbolagens intäktsramar tar hänsyn till företagets kostnadsbörda.

Vissa kompletterande uppgifter

Energiöverenskommelsen

Den 10 juni 2016 presenterades en ramöverenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna. I överenskommelsen slås fast att målet för 2040 är 100 procent förnybar elproduktion. Det är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut. Ett mål för energieffektivisering för perioden 2020–2030 ska tas fram och beslutas senast 2017. Elcertifikatssystemet ska förlängas och utökas med 18 TWh nya elcertifikat till 2030.

Överenskommelsen innefattar också att skatten på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer stegvis avskaffas med start 2017 samt att fastighetsskattesatsen för vattenkraftverk sänks stegvis till samma nivå som för de flesta övriga elproduktionsanläggningar, dvs. 0,5 procent av taxeringsvärdet. Finansiering av den slopade skatten på termisk effekt och sänkningen av fastighetsskatten på vattenkraftverk ska enligt överenskommelsen ske genom en höjning av energiskatten på elektrisk kraft. Den el som förbrukas i tillverkningsprocessen i elintensiv industri ska undantas.

Energikommissionen

Energikommissionen lämnade den 9 januari 2017 sitt betänkande, Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2), till regeringen. Det innehåller 12 förslag och 30 bedömningar och baseras på den ramöverenskommelse om energipolitiken som slöts mellan fem partier den 10 juni 2016.

I betänkandet anför energikommissionen att Sverige ska ha ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Det skapar långsiktighet och tydlighet för marknadens aktörer och bidrar till nya jobb och investeringar i Sverige. Energipolitiken tar sin utgångspunkt i att Sverige är tätt sammankopplat med sina grannländer i norra Europa och syftar till att hitta gemensamma lösningar på utmaningar på den gemensamma elmarknaden. Det är vidare en utgångspunkt att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären för att därefter nå negativa utsläpp.

Energikommissionen lämnar i betänkandet en rad förslag och bedömningar. De innebär bl.a. följande:

- Elcertifikatssystemet ska förlängas och utökas med 18 TWh nya elcertifikat till 2030.
- Energimyndigheten får i uppdrag att tillsammans med olika branscher formulera sektorsstrategier för energieffektivisering.
- Sektorsstrategierna kommer att tas fram av Energimyndigheten tillsammans med olika branscher och är därmed inget mål som fastställs av riksdagen.
- Anslutningsavgifterna till stamnätet för havsbaserad vindkraft bör slopas. Formerna för detta måste dock utredas närmare.
- Skatten på termisk effekt avvecklas stegvis under en tvåårsperiod med start 2017.
- Principerna om förutsättningar för planering av nya kärnkraftsreaktorer (prop. 2008/09:163) kvarstår.
- Placeringsreglementet i Kärnavfallsfonden ska förändras så att placeringsmöjligheterna utökas fr.o.m. starten på nästa treårsperiod 2018.
- Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, men prövningssystemet ska utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan.

- Fastighetsskatten på vattenkraft ska sänkas till samma nivå som för de flesta övriga elproduktionsanläggningar, d.v.s. 0,5 procent. Skatten ska sänkas stegvis under en fyraårsperiod med start 2017.
- Det ska utredas hur befintliga regelverk och befintlig skattelagstiftning kan förenklas och anpassas för att underlätta för nya produkter och tjänster inom energieffektivisering, energilagring och småskalig försäljning av el till olika ändamål samt elektrifieringen av transportsektorn.
- Ett särskilt energieffektiviseringsprogram för den elintensiva svenska industrin, motsvarande det tidigare PFE (Program för energieffektivisering), bör införas såvida man kan hitta en ansvarsfull finansiering.
- En utredning bör tillsättas för att brett utreda vilka eventuella hinder som kan finnas för att möjliggöra en tjänsteutveckling vad gäller aktiva kunder och effektivisering. Utredningen bör undersöka vilka ekonomiska och andra styrmedel, exempelvis vita certifikat, som är effektivast för att öka effektiviseringen ur både energi- och effekthänseende.
- Finansieringen av den slopade skatten på termisk effekt och sänkningen av fastighetsskatten föreslås ske genom en höjning av energiskatten. Elintensiv industri ska undantas.
- I Europa och i Sverige förs en bred diskussion om vilken framtida elmarknadsmodell som ska användas. Det finns inget skäl att i det korta perspektivet ändra den befintliga marknadsmodell som Sverige och Norden använder. Däremot är det rimligt att över tid föra en bred diskussion om den framtida marknadsdesignen.

Energikommissionen lämnar en rad ytterligare bedömningar inom olika delar av energiområdet. Bland annat bör det inrättas en genomförandegrupp med syfte att kontinuerligt följa upp ramöverenskommelsen. Gruppen ska vara sammansatt av representanter från de partier som slöt ramöverenskommelsen.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen om elmarknaden

Regeringens anför i budgetpropositionen för 2018 att målet för elmarknadspolitiken är att åstadkomma en effektiv elmarknad med väl fungerande konkurrens som ger en säker tillgång till el till internationellt konkurrenskraftiga priser.

Målet innebär en strävan mot en väl fungerande konkurrensutsatt marknad med effektivt utnyttjande av resurser och effektiv prisbildning. Detta omfattar en vidareutveckling av den gemensamma elmarknaden i Norden genom en fortsatt satsning på harmonisering av regler och ett utökat samarbete mellan de nordiska länderna. På EU-nivå stöder regeringen målsättningen att genomföra den inre marknaden, vilket är en förutsättning för att elmarknaden ska fungera väl och nå sin fulla potential.

Elmarknadsdesign i EU-samarbetet

Under 2017 har arbetet med att införa EU:s tredje inre marknads paket för el färdigställts, vilket har inneburit ny lagstiftning genom kommissionsförordningar, s.k. nätkoder och nätriktlinjer. Nätkoderna och nätriktlinjerna för el är delar av den inre elmarknaden och ska säkerställa ett harmoniserat regelverk samt en effektiv och säker drift av de europeiska transmissionsnäten. Förslagen har behandlats och antagits genom ett kommittologiförfarande där representanter för medlemsstaterna har deltagit i kommissionens kommitté för gränsöverskridande överföring av el (CO8200). Under 2017 antog kommissionen en förordning om balansreglering.

För att underlätta utvecklingen mot en gemensam elmarknad i Europa presenterade EU-kommissionen ett nytt lagstiftningspaket (Ren energi för alla i Europa, det s.k. vinterpaketet) den 30 november 2016. Det omfattar bl.a. förslag om revidering av det tredje inre marknads paketets lagstiftning på elområdet. Dessutom innehåller paketet ett förslag om att ersätta direktivet om trygg elförsörjning (europaparlamentets och rådets direktiv 2005/89/EG) med en ny krisberedskapsförordning. Förhandlingar om förslagen kommer att fortsätta under 2018.

Riksrevisionens granskning av förutsättningarna för säker kraftöverföring

Riksrevisionen har genomfört en effektivitetsgranskning av förutsättningarna för en säker kraftöverföring. Fokus låg på Svenska kraftnät och på affärsverkets investeringar i stamnätet. Riksrevisionen granskade regeringens styrning av Svenska kraftnät och hur affärsverket har styrt verksamheten mot en stabil elförsörjning till samhällsekonomiskt försvarbara kostnader.

Resultatet av granskningen publicerades i en rapport i slutet av november 2016 (RiR 2016:28). Regeringen har därefter i mars 2017 redovisat sin syn på Riksrevisionens rapport i en skrivelse till riksdagen (skr. 2016/17:148). I skrivelsen konstaterade regeringen att Riksrevisionens samlade slutsats är att regeringens styrning av Svenska kraftnät behöver utvecklas och att styrelsens roll i investeringsbesluten delvis är oklar. Bristerna avser utformningen av finansieringsmodellen för Svenska kraftnät samt Svenska kraftnäts uppdrag, styrelsearbete och beslutsunderlag i form av bl.a. samhällsekonomiska analyser. Detta riskerar att inverka negativt på effektiviteten, och i förlängningen kan bristerna bidra till högre kostnader för de svenska elnätkunderna.

I skrivelsen redovisar regeringen att den även fortsättningsvis avser att löpande utveckla styrningen, slutföra den pågående översynen av Svenska kraftnäts ekonomiska mål och ge ett uppdrag till Energimarknadsinspektionen om samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar. Vidare avser regeringen att komplettera Svenska kraftnäts instruktion i fråga om att bedöma förutsättningarna för att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen och följa upp hur Svenska kraftnäts styrelse hanterar Riksrevisionens rekommendationer till styrelsen.

Utskottet behandlade regeringens skrivelse i juni 2017 (bet. 2016/17:NU21). Utskottet konstaterade inledningsvis att regeringens skrivelse och Riksrevisionens granskningsrapport är viktiga underlag för att riksdagen ska kunna följa hur Svenska kraftnät styrs när energiomställningen genomförs.

Vidare framhöll utskottet vikten av att utbyggnaden av överföringssystemet för el ställs i relation till vad som är samhällsekonomiskt försvarbart och att det därmed är av stor vikt att de samhällsekonomiska analyser som ligger till grund för Svenska kraftnäts investeringsplaner är av hög kvalitet. Givet den översyn som pågår av den svenska energipolitiken och den komplexitet och osäkerhet som finns kring utvecklingen på elmarknaden som bl.a. Energi-kommissionen ger uttryck för, ansåg utskottet att det kan finnas anledning att ge en fristående aktör i uppdrag att parallellt med Svenska kraftnät genomföra samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar vid nätinvesteringar. Syftet med dessa är att säkerställa att det uppstår god kostnadseffektivitet vid nätutbyggnad och att komplettera de samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar som Svenska kraftnät i dag har ansvar för att utföra. Utskottet ansåg därför att regeringen bör utreda behovet av att en fristående aktör utför samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar vid nätinvesteringar som ett komplement till de samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar som Svenska kraftnät i dag ansvarar för att utföra och återkomma till riksdagen. Utskottet föreslog ett tillkännagivande från riksdagen med denna innebörd.

Utskottet föreslog även ett tillkännagivande om att Svenska kraftnät återkommande ska se över effektsituationen på några års sikt.

I budgetpropositionen för 2018 uppger regeringen att det under Riksrevisionens granskning av regeringens styrning av Svenska kraftnät framkom att styrelsens roll i investeringsbesluten delvis är oklar och behöver utvecklas. Regeringen har gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att identifiera vilka typer av effekter som bör analyseras och kvantifieras inom ramen för samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar inför beslut om investeringar i transmissionskapacitet i stamnätet för el. Energimarknadsinspektionen ska också utreda och föreslå riktlinjer för kvantifiering av dessa effekter. Energimarknadsinspektionen ska redovisa sitt uppdrag senast den 15 februari 2018.

Regeringen anger vidare att man avser att återkomma när det gäller återkommande effektanalyser och att man även avser att komplettera det uppdrag som Svenska kraftnät har enligt sin instruktion med en bedömning av förutsättningarna att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen.

Smarta elnät

Smarta elnät är ett brett begrepp som omfattar teknik, nya affärsmodeller och tjänster samt nya förutsättningar för reglering och marknadsdesign. Exempelvis gör den digitala utvecklingen det möjligt för elkunden att ta en aktivare roll och styra sin elanvändning mer energi- och kostnadseffektivt.

Smarta elnät handlar också om hur förbättringar av befintlig infrastruktur bör utvecklas för att på ett kostnadseffektivt sätt möta framtidens behov.

I budgetpropositionen för 2018 uppger regeringen att man enligt samordningsrådet för smarta elnäts rekommendation inrättat ett nationellt forum för smarta elnät. Forumets styrgrupp har en bred sammansättning för att belysa utvecklingen för smarta elnät ur flera perspektiv.

I juni 2017 presenterades förslag till en strategi för ökad flexibilitet i elsystemet som också kopplar till målen på området. Förslagen har tagits fram av en arbetsgrupp som tillsatts av forumet som drar slutsatsen att en ökad flexibilitet i elsystemet kräver involvering och beslut av ett brett spektrum av aktörer. Vidare föreslås en tydligare roll- och ansvarsfördelning mellan elmarknadens aktörer. Arbetsgruppen har också identifierat ett behov av en ny scenariostudie med utgångspunkt i energiöverenskommelsen för det fortsatta arbetet.

Elcertifikatssystemet

Sverige och Norge har sedan den 1 januari 2012 en gemensam elcertifikatsmarknad. För att bidra till det nationella målet om minst 50 procent förnybar energi till 2020 har ett gemensamt mål om att öka den förnybara elproduktionen med 28,4 TWh mellan 2012 och 2020 satts upp. Målet regleras i ett ändringsavtal mellan länderna som trädde i kraft den 1 januari 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:FiU1). Det gemensamma målet delas mellan länderna genom att Sverige ska sikta på att annullera elcertifikat motsvarande 15,2 TWh till 2020 och Norge 13,2 TWh.

Sverige har satt upp ett nationellt finansieringsmål till 2020 i linje med det gemensamma målet med Norge. Sveriges mål till 2020 är att finansiera ytterligare 30 TWh förnybar elproduktion jämfört med 2002 i enlighet med riksdagens beslut om regeringens proposition Ambitionshöjning för förnybar el och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2015 (prop. 2014/15:123, bet. 2015/16:NU6).

Riksdagen har därefter beslutat om ett nytt mål till 2030 för den förnybara elproduktionen. Målet är att utöka elcertifikatssystemet med 18 TWh till 2030 i enlighet med regeringens proposition Nytt mål för förnybar el och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2017 (prop. 2016/17:179, bet. 2016/17:NU20).

Som en del i överenskommelsen med Norge ska Sverige införa en stopp-mekanism i elcertifikatssystemet före den 31 december 2020. Det ska bidra till måluppfyllelsen 2030 och till förutsägbarhet för marknadsaktörerna för perioden efter måluppfyllelsen. Norge har också sedan tidigare en stopp-mekanism i sin lagstiftning.

I december 2017 beslutade regeringen att nästa kontrollstation för elcertifikatssystemet ska genomföras under 2019. Enligt regeringen är den viktigaste frågan i kontrollstationen vilka regler som ska gälla för tilldelning av

elcertifikat när måluppfyllelsen 2030 närmar sig. Avsikten är att stabiliteten i systemet ska öka, inte minst för investerarna.

Vidare framgår det av regleringsbrevet för Energimyndigheten 2018 att regeringen gett myndigheten i uppdrag att ge förslag på vilka uppgifter som skulle öka transparensen på elcertifikatmarknaden vad gäller investeringsbeslut för kommande projekt och hur dessa uppgifter ska kunna samlas in, förvaltas, administreras och presenteras på ett tillförlitligt sätt.

I Energimyndighetens uppdrag ingår också att utreda möjligheten och förutsättningarna att utöka vindbrukskollen eller något annat webbaserat verktyg till att innefatta information om fler produktionsslag inom ramen för elcertifikatssystemet och dess funktion.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 15 juni 2018.

Elområden

Som framgår av det föregående är Sverige indelat i fyra elområden. Elområde 1 omfattar nordligaste Sverige, elområde 2 området mellan Luleå i norr och Gävle i söder, elområde 3 det område som sträcker sig från strax söder om Gävle i norr till strax söder om Oskarshamn i söder och elområde 4 den återstående delen av södra Sverige. Sedan elområdena infördes sätts börspriset på el efter tillgång och efterfrågan i respektive område.

Som ovan redovisats går gränserna mellan elområdena där det finns fysiska begränsningar i överföringen av el i stamnätet, dvs. de s.k. snitten eller flaskhalsarna. I norra Sverige finns ett överskott av elproduktionskapacitet jämfört med efterfrågan på el. I södra Sverige råder det motsatta förhållandet. Tillgängligheten och produktionen i kärnkraftverken är en viktig komponent för möjligheten att hålla rätt spänning i kraftsystemet, vilket i sin tur påverkar överföringskapaciteten.

Elområdesfrågor har behandlats återkommande av riksdagen sedan dessa områden infördes i november 2011. Vid det senaste tillfället våren 2017 anförde utskottet följande (bet. 2016/17:NU19):

Utskottet vill i första hand hänvisa till det som anfördes när liknande frågor behandlades våren 2016. Sammanfattningsvis innebär detta att utskottet inte ser några skäl att vidta åtgärder för att jämna ut prisskillnader mellan elområdena. Vidare upprepar utskottet det som både den förra och den nuvarande regeringen liksom även utskottet självt har framhållit vid flera tidigare tillfällen, dvs. att prisskillnaderna mellan elområdena väntas jämnas ut ytterligare när väl den nordsydliga överföringsförbindelsen Sydvästlänken – efter vissa beklagliga förseningar – tas i drift.

I denna del av betänkandet fanns en reservation (SD).

Intäktsramar för elnätsföretag

Elnätsföretagens intäktsramar reglerar vad elnätsföretagen får ta ut i avgifter av sina kunder. Elnätsavgifterna ska enligt ellagen vara skäligen, objektiva och icke-diskriminerande. Intäktsramen regleras på förhand och gäller för fyra år i taget. Syftet med förhandsregleringen är att säkerställa att kunderna får betala

ett skäligt pris för elnätstjänsten, att ge kunderna en långsiktig leveranssäkerhet och att trygga den svenska elförsörjningen. Förhandsregleringen bidrar också till att elnätsföretagen får stabila och långsiktiga villkor för sin elnätsverksamhet.

I budgetpropositionen för 2018 anför regeringen att det behövs ett tydligare regelverk för att säkerställa att elnätsföretagens avkastning är rimlig. På grund av de återkommande rättsprocesserna om att fastställa elnätsföretagens inräktningsram vill regeringen även snabba upp och förenkla handläggningen vid Energimarknadsinspektionen och domstolarna.

I december 2016 fick Energimarknadsinspektionen i uppdrag att ta fram förslag på författningsändringar inom flera områden inom elnätsregleringen. I uppdraget ingick att ge förslag på regler för att fastställa företagens avkastning, utvärdera regleringen och lämna lagförslag på förbättringar samt analysera vilka incitament företagen har för att investera i sina elnät. Uppdraget redovisades till regeringen i oktober 2017 i rapporten Nya regler för elnätsföretagen inför perioden 2020–2023 (Ei R2017:07).

I rapporten föreslår Energimarknadsinspektionen bl.a. att avkastningen för elnätsföretagen även fortsättningsvis ska bestämmas med viktad kapitalkostnad (weighted average cost of capital, WACC-metoden). Tidigare har avkastningen i väsentliga delar bestämts med prognoser, men Energimarknadsinspektionen föreslår nu att flera av de ingående parametrarna stäms av med det verkliga utfallet efter tillsynsperioden. Denna metodik innebär att riskerna för över- eller underavkastning minskar för elnätsföretagen.

Energimarknadsinspektionens rapport är remissbehandlad och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utbyggnad av elnätet

Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan

Svenska kraftnät antog i november 2015 en tioårsplan för det svenska stamnätet – Nätutvecklingsplan 2016–2025. I planen redovisar affärsverket i detalj de utmaningar och investeringar som väntar i det svenska stamnätet på tio års sikt. Nätutvecklingsplanen ligger till grund för affärsverkets fortsatta investeringar och ska tjäna som utgångspunkt för Svenska kraftnäts bidrag till nästa europeiska tioåriga utvecklingsplan. Avsikten är att planen ska uppdateras vartannat år.

I nätutvecklingsplanen konstateras också att flera förutsättningar redan har hunnit förändras sedan Perspektivplan 2025 presenterades. Det gör att vissa revideringar av perspektivplanen ingår i nätutvecklingsplanen.

I oktober 2017 presenterade Svenska kraftnät en remissversion av ett förslag till systemutvecklingsplan för perioden 2018–2027. Genom att ta fram en systemutvecklingsplan vill affärsverket göra det tydligt att fokus ligger på den framtida utvecklingen av hela kraftsystemet och inte bara på stamnätet. Förslaget till systemutvecklingsplan omfattar därför en kombination av

åtgärder som innebär en förbättring av systemets stabilitet och marknadsförändringar, men även nätutveckling. I förslaget till systemutvecklingsplan konstaterar affärsverket att det sedan den ovan omnämnda nätutvecklingsplanen publicerades i slutet av 2015 har skett ett antal förändringar i nätutvecklingsprojekten. Bland dessa märks att Svenska kraftnäts styrelse i maj 2017 beslutade att avsluta arbetet med den tidigare planerade nya förbindelsen till Gotland. Det huvudsakliga skälet till beslutet var att den samhällsekonomiska nyttovärdesanalysen visade att kostnaderna för kabeln väsentligt överstiger de olika nyttovärden som den skulle ge. Projektet är efter beslutet i stället inriktat på systemförstärkningar, och investeringsbudgeten är 756 miljoner kronor lägre än den som ingick i Svenska kraftnäts förslag till investeringsplan.

Sydvästlänken

Sydvästlänken är en kraftledning som byggs just nu och vars främsta syfte är att kunna överföra stora mängder el från mellersta till södra Sverige, förbi en trång passage i stamnätet där det främst under kalla vinterdagar ofta skapas en flaskhals.

Sydvästlänken byggs med både likströms- och växelströmsteknik. Förbindelsen består av två delar som möts strax norr om Nässjö. Den norra delen blir en 18 mil lång luftledning för 400 kV växelström. Den förstärker växelströmsnätet samtidigt som den gör det möjligt att ansluta förnybara energikällor till stamnätet. Denna del togs i drift i april 2015.

Den södra delen är en 25 mil lång likströmsförbindelse. Längs en 6 mil lång sträcka mellan Nässjö och Värnamo kommer överföringen att ske via luftledning. Resterande 19 mil till skånska Hurva överförs via markkabel. Utöver de beskrivna kabelsträckningarna omfattar projektet även tre nya växelströmsstationer och två nya omriktarstationer.

Tidsplanen för när Sydvästlänkens likströmsförbindelse (2 x 600 MW) ska tas i drift har enligt uppgifter från Svenska kraftnät förskjutits ytterligare till våren 2018.

Teknikval

Våren 2017 behandlade utskottet liknande motioner som de nu aktuella om teknikval och miljöpåverkan i samband med ledningsdragningar (bet. 2016/17:NU19). Utskottet avstyrkte då motionerna med hänvisning till att det inte brukar ta ställning i teknikvalsfrågor utan överlåter dylika överväganden till de myndigheter som regeringen anförtror att göra lämpliga avvägningar mellan val av teknik och andra intressen som kan beröras i anslutning till en stamnätsledning. Utskottet påpekade att Svenska kraftnät tillsammans med Energimarknadsinspektionen har ett betydande ansvar för att denna avvägning görs på ett ändamålsenligt sätt, med beaktande av en god hushållning med bl.a. vatten- och markresurser och samordnat med andra myndigheter som ansvarar för infrastrukturutbyggnad.

Överföringskapacitet

Regeringen har gett Svenska kraftnät i uppdrag att redovisa nätutvecklingsplaner för det nordiska kraftnätet med nordisk samhällsekonomisk nytta. Av regleringsbrevet 2018 för Svenska kraftnät framgår att det i nätutvecklingsplanen ska specificeras de samhällsekonomiskt lönsamma nätinvesteringar som härrör från anslutning av ny förnybar elproduktion. Nätutvecklingsplanerna ska inkludera den samhällsekonomiska nyttan fördelad per land. Uppdraget har sin bakgrund i den kommuniké om en fortsatt utveckling mot en gränslös nordisk elmarknad som de nordiska energiministrarna antog den 25 oktober 2010. Den fjärde tvååriga planen ska rapporteras till det nordiska ministermötet 2019. En lägesredovisning om framtagandet av den nordiska nätutvecklingsplanen ska rapporteras till den nordiska elmarknadsgruppen och Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 20 augusti 2018.

Gotlands elförsörjning

I juni 2017 fick Energimyndigheten i uppdrag av regeringen att ta fram en förstudie till hur Gotland kan användas som pilot i omställningen till ett förnybart energisystem i Sverige. I uppdraget ska myndigheten beskriva vad som krävs för att projektet praktiskt ska kunna genomföras i full skala. I förstudien ska även beskrivas vilka aktörer som skulle ansvara för de föreslagna åtgärderna samt lämnas förslag på eventuella förändringar i regelverk som kan vara nödvändiga. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Forum för smarta elnät och andra relevanta aktörer som kan komma att beröras för att genomföra projektet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 30 mars 2018.

När det gäller den tidigare planerade elförbindelsen till Gotland anförde utskottet hösten 2017 (bet 2017/18:NU3) följande:

Svenska kraftnät planerar investeringar i nätet som uppgår till ca 15,5 miljarder kronor 2018–2021. Detta innebär en kraftig ökning av utbyggnadstakten jämfört med historiska nivåer. Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag till investeringsplan 2018–2020 för Svenska kraftnät. Förslaget tillstyrks således, liksom även förslaget om finansiella befogenheter för Svenska kraftnät. I sammanhanget noterar utskottet att Svenska kraftnät har avbrutit planeringen av en ny förbindelse till Gotland. Samtidigt konstaterar utskottet att regeringen har uppdragit åt Energimyndigheten att utreda hur Gotland kan stå modell för ett förnybart och självförsörjande energisystem. Utskottet vill i detta sammanhang också understryka vikten av att Sverige ska ha en trygg energiförsörjning i hela landet och även i fortsättningen goda förutsättningar för en utbyggnad av förnybar energi.

Ålandsförbindelsen

Vad gäller de nättariffer som tas ut av Vattenfall AB för att det åländska elnätet ansluter till ett av bolagets regionnät kan nämnas att Energinätsutredningen 2006 fick i uppdrag att se över frågor som rör regleringen av elnätstariffer m.m. (dir 2006:39). I uppdraget ingick att utreda om utlandsförbindelser som

är anslutna till det svenska regionnätet, t.ex. Ålandsförbindelsen, kan hanteras så att dessa förbindelser behandlas enligt samma grunder som de utlandsförbindelser som är anslutna till stamnätet. Energinätsutredningens bedömning i delbetänkandet Förhandsprövning av nättariffer m.m. (SOU 2007:99) var att det inte finns skäl att införa särskilda bestämmelser för nättarifferna för anslutning av utlandsförbindelser till det svenska elnätet på regionnätetsnivå.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet vidhåller regeringen denna uppfattning.

Utredning om hinder och lösningar för energieffektivisering, småskalig elproduktion och ellagring

En särskild utredare (riksdagsledamoten Lise Nordin) har i juni 2017 fått i uppdrag att identifiera eventuella hinder som kunder i form av hushåll, mindre företag och andra mindre aktörer möter vid energieffektivisering och introduktion av småskalig förnybar elproduktion och ska lämna förslag till hur dessa hinder kan undanröjas (dir 2017:77).

Utredaren ska bl.a.

- identifiera åtgärder som på marknadsmässig grund kan stimulera teknikutvecklingen och utvecklingen av nya tjänster inom småskalig elproduktion och energieffektivisering, exempelvis vita certifikat
- göra en bred genomgång av befintliga erfarenheter, såväl nationellt som internationellt
- belysa eventuella hinder som föreligger för en utökad elektrifiering av transportsektorn.

Utredningen ska delredovisa hinder, lösningar och erfarenheter från befintliga styrmedel senast den 28 februari 2018. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 oktober 2018.

Förslag till ny elmarknadslag

Under hösten 2017 remitterades promemorian Elmarknadslag (Ds 2017:44) som innehåller förslag till en ny elmarknadslag som avser att ersätta den nu gällande ellagen (1997:857). Syftet med förslaget är främst att göra en redaktionell och systematisk bearbetning av den gällande elmarknadslagstiftningen. Promemorian innehåller dock vissa förslag till materiella ändringar. Här kan nämnas att vissa lättnader för mikroproducenter av el föreslås. Kravet att en elproducent ska vara nettoanvändare av el för att undantas från nätavgiften för inmatning föreslås utgå med hänvisning till att kravet kan motverka etableringen av mikroproduktion av el i Sverige.

Med anledning av vad som framförs i motion 2017/18:2849 (C) om att ändra bestämmelserna i 7 kap. 1 § ellagen (1997:857) om undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen som avser kommunala elföretag, kan det konstateras att någon förändring av dessa regler inte föreslås i promemorian.

Lokaliseringsprincipen framgår av 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) och innebär att kommunal verksamhet ska knyta an till kommunens område eller dess medlemmar. I promemorian anges att undantag från lokaliseringsprincipen är enligt bestämmelsen i ellagen tillåtet i två fall. Det första fallet utgörs av produktion av och handel med el samt därmed sammanhängande verksamhet. Med det sistnämnda avses exempelvis konsultverksamhet med inriktning på energihushållning och entreprenadverksamhet med anknytning till elproduktionen. Det andra fallet avser nätverksamhet. I motsats till det första fallet får nätverksamhet utanför kommungränsen inte bedrivas var som helst i landet utan det bör finnas ett klart samband med företagets nätverksamhet i den egna kommunen. Syftet måste vara att uppnå en ändamålsenlig nätverksamhet genom att bilda rationella koncessionsområden. Företagets nätverksamhet utanför kommunen ska därför ha geografisk närhet till den egna nätverksamheten inom kommunen. Detta innebär inte att koncessionsområdena måste direkt gränsa till varandra. Det är dock inte tillåtet att etablera nätverksamhet i skilda delar av landet. En förutsättning för att undantag från lokaliseringsprincipen ska vara tillåtet är i båda fallen att verksamheten bedrivs i en egen juridisk person, dvs. det är inte tillåtet att bedriva verksamheten i ett kommunalt verk.

Promemorian är remissbehandlad och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Statligt stöd till solceller

Som en del i budgetpropositionen för 2018 avsatte regeringen drygt 900 miljoner kronor per år under perioden 2018–2020 till investeringsstöd för solceller. I propositionen angavs att stödets utformning och ansökningsförfarande även ska ses över för att förenklas. Från och med den 1 januari 2018 kommer alla aktörer, även privatpersoner, att kunna få stöd med 30 procent (tidigare 20 procent) av kostnaderna. Förordningen 2009:689 om statligt stöd till solceller har reviderats med denna innebörd och gäller beslut som tas fr.o.m. den 1 januari 2018.

Vidare kan nämnas att Riksrevisionen hösten 2017 överlämnade granskningsrapporten Det samlade stödet till solceller (RiR 2017:29) till regeringen. Riksrevisionens granskning utgår från två övergripande frågeställningar:

- Har regeringen och ansvariga myndigheter utarbetat och rapporterat ett tillräckligt och transparent underlag för att underlätta välgrundade beslut om stödet till solceller?
- Har det samlade stödet till solceller bidragit till Sveriges mål inom energi- och klimatpolitiken på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt?

Utskottet avser att under våren 2018 i ett särskilt betänkande behandla regeringens kommande skrivelse på området där regeringen bemöter Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer.

Utredning av vissa frågor som rör skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el och elcertifikat

Mot bakgrund av att regeringen i olika sammanhang aviserat sin avsikt att se över vissa frågor som rör regleringen av skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el och elcertifikat tillsattes hösten 2017 en utredning inom Regeringskansliet för att utreda följande frågor:

- Förutsättningarna för och lämpligheten av att förenkla förfarandet för att få del av skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el för mikroproducenter, t.ex. genom att den lättnad som skattereduktionen innebär erhålls redan genom elräkningen.
- Förutsättningarna för och lämpligheten av att låta fler, såsom andelsägare av förnybar elproduktion (t.ex. i kooperativa former), komma i åtnjutande av skattereduktionen inom ramen för reglerna om skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el eller, om detta inte är möjligt, få motsvarande ekonomiska villkor på annat sätt.
- Förutsättningarna för och lämpligheten av att nya mindre produktionsanläggningar inte ska ingå i elcertifikatssystemet och i stället endast få ersättning genom skattereduktionssystemet. I denna del av uppdraget ingår bl.a. att utreda vilka mindre anläggningar som inte bör ingå i elcertifikatssystemet, vilken ytterligare ersättning dessa anläggningar i så fall bör få inom ramen för skattereduktionssystemet och om vissa anläggningar under föreslagen gräns även fortsättningsvis ska kunna få elcertifikat. Utredaren ska i denna del säkerställa att ingen aktör missgynnas beroende på ägandeform vid en eventuell förändring.

Enligt promemorian med uppdragsbeskrivningen skulle uppdraget ha redovisats till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 31 december 2017. Enligt uppgifter från Regeringskansliet är uppdraget förlängt och ska redovisas den 31 mars 2018.

Anvisningsavtal

Våren 2017 antog riksdagen regeringens proposition Anvisade elavtal (prop. 2016/17:13, bet. 2016/17:NU8). I propositionen föreslogs krav på vilken information en faktura ska innehålla och utökade informationskrav till kunder med anvisningsavtal. Förslagen ska säkerställa att kunder med anvisade avtal har skäliga villkor, minska andelen kunder med anvisade elleverantörer och öka kundaktiviteten på elmarknaden. Vidare föreslogs att regeringen ska få utfärda föreskrifter om att anvisningsavtalens priser under en viss tid inte får överstiga vissa nivåer. De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 april 2017.

Förbättrad information om den egna elförbrukningen

Riksdagen antog våren 2017 regeringens proposition Funktionskrav på elmätare (prop. 2016/17:73, bet 2016/17:NU10). I propositionen föreslogs

bl.a. ändringar i ellagen (1997:857) som innebär en utvidgning av elanvändarnas rätt att få timmätning av sin elförbrukning redovisad utan att debiteras de merkostnader som kan uppstå. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2017.

Ny modell för elmarknaden

För att förenkla hanteringen av elkundernas uppgifter har regeringen gett Svenska kraftnät i uppdrag att utveckla och driva en central informationshanteringsmodell, en s.k. elmarknadshubb, på den svenska elmarknaden. Svenska kraftnät delredovisade den 31 maj 2016 sitt uppdrag i rapporten Redovisning av vissa frågor ang. elmarknadshubbens utformning m.m. (dnr M2016/01497/Ee). Under hösten 2016 inledde Svenska kraftnät arbetet med utformningen av elmarknadshubben. Målet är att ta den nya elmarknadshubben i drift tidigast under sista kvartalet 2019.

Energimarknadsinspektionen arbetade samtidigt med ett regeringsuppdrag om att undersöka vilka regeländringar som krävs för att införa en ny marknadsmodell och en elmarknadshubb. Uppdraget redovisades till regeringen i juni 2017 i rapporten Ny modell för elmarknaden (Ei R2017:05). Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det för närvarande pågår en omfattande översyn av den svenska energipolitiken. I juni 2016 slöts en bred energipolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna, och i januari 2017 överlämnade den parlamentariskt sammansatta Energikommisionen sitt slutbetänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2). Utskottet noterar att regeringen arbetar med att genomföra energiöverenskommelsen och att den avser att återkomma till riksdagen med en proposition för att slå fast de energipolitiska mål som man har enats om inom ramen för energiöverenskommelsen. Utöver detta noterar utskottet att regeringen har formulerat en egen ambitiös målsättning med innebörden att energiproduktionen ska vara 100 procent förnybar. Ett tillkännagivande om att Sverige ska ha ett elsystem helt baserat på förnybara energikällor, så som förordas i motion 2017/18:3686 (C), kan därför inte anses nödvändigt.

Den parlamentariskt sammansatta Energikommisionens uppgift var att lämna underlag till en bred politisk överenskommelse om den långsiktiga energipolitiken, och som framgår av det föregående innehåller slutbetänkandet en rad olika bedömningar och förslag. Utskottet kan också konstatera att flera av de motionsyrkanden som utskottet har att ta ställning till i detta betänkande berörs av Energikommisionens förslag. Eftersom Energikommisionens betänkande i många delar för närvarande är under beredning vill utskottet

framhålla att det inte är berett att föregripa denna process genom att förorda några riksdagsuttalanden som berör Energikommissionens slutsatser.

Den framtida elförsörjningen och konkurrensaspekter för den svenska industrin är något som berörs i Energikommissionens betänkande. Vidare behandlas också förutsättningarna för de enskilda kraftslagen och olika förslag till marknadens utformning. Utskottet instämmer också i det mål som regeringen har uttalat för elmarknadspolitiken – att åstadkomma en effektiv elmarknad med väl fungerande konkurrens som ger en säker tillgång till el till internationellt konkurrenskraftiga priser. Därmed ser utskottet inget behov av att förorda tillkännagivanden om en konkurrenskraftsutredning i linje med vad som föreslås i motionerna 2017/18:3404 (M) och 2017/18:3406 (M).

Vidare har Energikommissionen behandlat frågor om systemtjänster, effektbalans och elcertifikatssystemet i sitt betänkande. När det gäller frågor om effektbalansen kan tilläggas att riksdagen – som framgår av det föregående – våren 2017 tillkännagav för regeringen dels att regeringen bör utreda behovet av att en fristående aktör utför samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar vid nätinvesteringar, dels att Svenska kraftnät återkommande ska se över effektsituationen på några års sikt. Utskottet noterar att Energimarknadsinspektionen mot denna bakgrund har fått i uppdrag att identifiera vilka typer av effekter som bör analyseras och kvantifieras inom ramen för samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar inför beslut om investeringar i transmissionskapacitet i stamnätet för el. Energimarknadsinspektionen ska också utreda och föreslå riktlinjer för kvantifiering av dessa effekter. Utskottet noterar även att regeringen har för avsikt att komma tillbaka när gäller återkommande effektanalyser och att man även avser att komplettera det uppdrag som Svenska kraftnät har enligt sin instruktion med en bedömning av förutsättningarna att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen.

När det gäller produktionen av förnybar el är det med Norge gemensamma elcertifikatssystemet ett viktigt styrmedel. Utskottet ser den förlängning och utökning av elcertifikatssystemet som riksdagen beslutade om under 2017 som ett mycket betydelsefullt steg för att ytterligare stimulera utbyggnaden av den förnybara elproduktionen. Utskottet noterar även att Energimyndigheten har fått i uppdrag att ge förslag på vilka uppgifter som skulle öka transparensen på elcertifikatsmarknaden vad gäller investeringsbeslut för kommande projekt och hur dessa uppgifter ska kunna samlas in, förvaltas, administreras och presenteras på ett tillförlitligt sätt. Utskottet är därför inte berett att ställa sig bakom varken vad som framförs i motion 2017/18:899 (SD) om mål för leveranssäkerhet och en långsiktig investeringskalkyl för det svenska elnätet eller det som anförs i motion 2017/18:3404 (M) om systemtjänster. Inte heller tillkännagivanden om åtgärder för att säkra effektbalansen eller om behovet och utformningen av elcertifikatssystemet, vilket förordas i motionerna 2017/18:899 (SD) och 2017/18:3393 (V), är något som utskottet mot bakgrund av det anförda är berett att ställa sig bakom.

Olika tillkännagivanden om ägande av det svenska elnätet, elnätbolagens nätavgifter och intäktsramar förordas i motionerna 2017/18:2772 (MP),

2017/18:3393 (V) och 2017/18:3657 (KD). Utskottet noterar dels att regeringen har framfört att det finns skäl att säkerställa att avkastningen för elnätsbolagen hamnar på en rimlig nivå, dels att Energimarknadsinspektionens förslag om hur nätföretagens intäktsramar bör regleras för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Nyssnämnda beredning bör inväntas. Utskottet vill även framföra att det inte delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2017/18:3393 (V) om att göra det svenska elnätet samhällsägt. Utskottet ser därmed inga skäl att gå vidare med att förorda några tillkännagivanden om vem som ska äga elnäten, om intäktsramarna eller om vilka nätpriser som får tas ut av konsumenterna.

Frågor om indelningen av Sverige i elområden och konsekvenserna av denna indelning behandlas i motionerna 2017/18:3432 (M) och 2017/18:899 (SD). Utskottet avstyrker nyssnämnda motioner med hänvisning till det som utskottet anförde när liknande frågor behandlades våren 2017. Vidare upprepar utskottet det som både den förra och den nuvarande regeringen liksom även utskottet självt har framhållit vid flera tidigare tillfällen, dvs. att prisskillnaderna mellan elområdena väntas jämnas ut ytterligare när väl den nordsydliga överföringsförbindelsen Sydvästlänken – efter beklagliga förseningar – tas i drift.

I motionerna 2017/18:1869 (S), 2017/18:1920 (M), 2017/18:3404 (M) och 2017/18:3393 (V) förordas olika tillkännagivanden om att bygga ut stamnätet och anlägga en ny elförbindelse till Gotland. Vidare anfördes i motion 2017/18:3748 (KD) att regeringen bör se till att Gotlands energiförsörjningsbehov beaktas i både det långa och det korta perspektivet i Energimyndighetens kommande studie om hur ön kan bli självförsörjande på el. Utskottet konstaterar dels att Svenska kraftnät planerar stora investeringar i stamnätet de närmaste åren, dels att affärsverket har tagit fram ett förslag till systemutvecklingsplan som utöver nätutveckling även omfattar frågor relaterade till driftförutsättningar och marknadsutformning. När det gäller Gotlands elförsörjning vill utskottet hänvisa till vad det anförde i denna fråga hösten 2017 (bet. 2017/18:NU3). Vid detta tillfälle noterade utskottet att Svenska kraftnät har avbrutit planeringen av en ny förbindelse till Gotland och att regeringen har gett Energimyndigheten i uppdrag att utreda hur Gotland kan stå modell för ett förnybart och självförsörjande energisystem. Utskottet underströk samtidigt vikten av att Sverige ska ha en trygg energiförsörjning i hela landet och även i fortsättningen ha goda förutsättningar för en utbyggnad av förnybar energi. Utskottet har i nuläget inget att ytterligare tillägga.

Ett tillkännagivande från riksdagen om att förenkla för andelsägd förnybar elproduktion förordas i motion 2017/18:3686 (C). Regeringen har vid flera olika tillfällen – bl.a. i budgetpropositionen för 2018 – framhållit att fler konsumenter bör få ökade möjligheter att producera sin egen el och vara aktiva på elmarknaden. Det är en hållning som utskottet delar. Utskottet noterar att regeringen också har tillsatt en utredning som för närvarande tittar närmare på frågor om bl.a. skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el och om andelsägare ska kunna ta del av skattereduktionen. I sammanhanget vill

utskottet även nämna att Energikommissionen – som framgår av det föregående – har föreslagit att det ska utredas hur befintliga regelverk och skattelagstiftning kan förenklas och anpassas för att underlätta för nya produkter och tjänster inom energieffektivisering, energilagring och småskalig försäljning av el till olika ändamål samt för elektrifieringen av transportsektorn. Utöver att utbyggnaden av den förnybara elproduktionen stimuleras genom elcertifikatssystemet kan utskottet konstatera att det även finns andra stödformer. Här kan exempelvis nämnas det statliga investeringsstödet för utbyggnad av solceller som har utökats fr.o.m. 2018. Enligt utskottets uppfattning gagnar de nämnda stödformerna inte bara utvecklingen av en energiteknik med stor potential utan stimulerar även mindre elkonsumenter att producera sin egen el och att sälja ett eventuellt överskott ut på elnätet. Utskottet ser därmed inga skäl att ställa sig bakom förslagen i den nämnda motionen.

När det vidare gäller ökade möjligheter för konsumenter att teckna avtal om miljövänlig el och om bättre förutsättningar att kunna styra sin egen elförbrukning framförs sådana resonemang i motionerna 2017/18:508 (L), 2017/18:1674 (MP) och 2017/18:2777 (MP). I motion 2017/18:2849 (C) förordas vidare ett undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen när det gäller kommunala elföretag som verkar på elmarknaden. Det är utskottets uppfattning att ny teknik, nya affärsmodeller och tjänster samt nya förutsättningar för reglering och marknadsdesign behövs för att få bättre fungerande och mer kostnadseffektiva elnät. Utskottet ser därför positivt på att regeringen har inrättat ett nationellt forum för smarta elnät som bl.a. ska främja utvecklingen en sådan utveckling samt ta fram en exportstrategi för att stödja regeringens arbete på området. Forumet ska vara en mötesplats i syfte att få en bred samverkan mellan berörda myndigheter, företag och bransch- och konsumentföreträdare på området. Utskottet kan utöver detta konstatera att Regeringskansliet och berörda myndigheter arbetar med förslag till en ny modell för elmarknaden. Syftet är att ge kunderna större möjligheter att byta elhandlare och att förbättra förutsättningarna för konkurrens mellan elhandlarna. Som redovisats antog riksdagen våren 2017 även förslag om anvisningsavtal och om funktionskrav på elmätare. Syftet var bl.a. att säkerställa att kunder med anvisade avtal har skäliga villkor och att åstadkomma förbättrad information om den egna elförbrukningen. Utskottet noterar även att förslag till en ny elmarknadslag är under beredning inom Regeringskansliet. Utskottet ser därmed inget behov av några tillkännagivanden med sådant innehåll som förordas i de nämnda motionerna.

När det gäller frågor om teknikval och nätutbyggnad i förhållande till andra intressen, vilket berörs i motionerna 2017/18:255 (C) och 2017/18:3275 (SD), hänvisar utskottet till det som anfördes när liknande motioner behandlades våren 2017. Det innebär bl.a. att utskottet som regel inte brukar ta ställning i teknikvalsfrågor utan överlåter dylika överväganden till regeringen och de myndigheter som regeringen anförtror att göra lämpliga avvägningar mellan val av teknik och andra intressen – exempelvis miljöintressen – som kan beröras i anslutning till en stamnätsledning.

När det gäller frågor om nätutbyggnad över Sveriges gränser föreslås i motion 2017/18:899 (SD) att en konsekvensanalys gällande en fortsatt utbyggnad av överföringskapaciteten till Europa bör göras. Här vill utskottet – liksom det gjorde våren 2017 – hänvisa till att det finns flera skäl för Sverige att bejaka tillkomsten av ytterligare utlandsförbindelser. Frågor om sådana nya sammanlänknings behandlas dessutom i Energikommissionens betänkande i ljuset av den pågående integrationen av de nordiska och europeiska elmarknaderna. Utskottet anser därmed att riksdagen kan avslå motionsyrkandet.

I övrigt när det handlar om Sveriges elförbindelser med andra länder anförs i motion 2017/18:974 (C) att nättarifferna för elförbindelsen till Åland bör tas bort. Här har utskottet ingen annan uppfattning än regeringen, dvs. att det inte finns skäl att införa särskilda bestämmelser avseende nättarifferna för anslutning av utlandsförbindelser till det svenska elnätet på regionnätetsnivå.

Avslutningsvis vill utskottet framhålla att utvecklingen av den svenska elmarknaden i många avseenden hänger ihop med utvecklingen av elmarknaden inom EU. Utskottet ser dock inget behov av att förorda att riksdagen ställer sig bakom vad som framförs i motion 2017/18:3404 (M) om ökad export av koldioxidsnål energi eller om att Sverige bör verka för en gemensam energimarknad i EU. Utskottet har samma uppfattning när det gäller vad som anförs i motionerna 2017/18:3686 (C) och 2017/18:3748 (KD) om ökad överföringskapacitet och elhandel inom EU. Mot bakgrund av de nämnda motionerna vill utskottet framhålla att samhällets beroende av el ökar alltmer samtidigt som elsystemet måste kunna hantera en förändrad produktionsmix med en ökande andel förnybar energi. Utöver detta länkas det nordiska elnätet samman med kontinenten och en mer integrerad europeisk elmarknad. Sammantaget medför denna utveckling att överföringsmönstren förändras och att stamnätet måste anpassas till framtidens behov. Svenska kraftnät planerar därför, som redovisats, investeringar i nätet som innebär en kraftig ökning av utbyggnadstakten jämfört med historiska nivåer samtidigt som betydande reinvesteringar även görs i det befintliga stamnätet. Den fortsatta utvecklingen av den gemensamma elmarknaden i Norden medför ett behov av förstärkta överföringsförbindelser. Detsamma gäller för att kunna skapa en väl fungerande inre marknad för el. Utskottet har vid flera tidigare tillfällen uttalat sitt stöd för genomförandet av den inre marknaden och framhållit att ett genomförande är en förutsättning för att elmarknaden ska nå sin fulla potential. Utskottet vidhåller denna uppfattning och vill framhålla att en väl fungerande elmarknad dels ger incitament till investeringar, dels bidrar till ökad försörjningstrygghet och att Sverige på ett mer kostnadseffektivt sätt når EU:s energi- och klimatmål. Utskottet kommer med intresse att följa de fortsatta förhandlingarna på EU-nivå.

Sammanfattningsvis anser utskottet att det inte finns några skäl att ställa sig bakom något av de tillkännagivanden som förordas i de aktuella motionerna. Därmed avstyrks samtliga motioner i berörda delar.

Reservationer

1. **Handläggningstider för nätkoncessioner, punkt 1 (M, C, V, L, KD)**

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Maria Weimer (L), Birger Lahti (V), Penilla Gunther (KD) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 25,

2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9 i denna del och

2017/18:3413 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Sverige är ett land med stora avstånd där elproduktionen och elkonsumention i stor utsträckning inte sker inom samma område. Största delen av elproduktionen sker i norra Sverige samtidigt som huvuddelen av elen konsumeras i södra Sverige. Otillräcklig överföringskapacitet tillsammans med kraven på smarta nät ställer stora krav på de svenska elnäten. Det är därför nödvändigt att näten byggs ut i den omfattning och takt som krävs för att bl.a. klara kraftöverföring och nya krav för ett hållbart samhälle. Under det senaste riksmötet har vi vid flera tillfällen framfört vår uppfattning att kortare handläggningstider för nätkoncessioner är en viktig förutsättning för att elnäten ska kunna byggas ut för att klara dagens och framtidens utmaningar (bet. 2016/17:NU19, bet. 2016/17:NU21). Vi noterar att Energimarknadsinspektionen har fått ökade resurser för att förkorta handläggningstiderna och även ett uppdrag att rapportera till regeringen hur man arbetar med frågan. Vi vill dock understryka att de orimligt långa handläggningstider vi ser i dag fortfarande är ett stort hinder för utvecklingen av det svenska elnätet. Fram till dess att verkliga resultat uppnås ser vi även fortsättningsvis en anledning för riksdagen att påtala för regeringen vikten av att handläggningstiderna i detta avseende måste kortas. I likhet med vad som anförs om kortare handläggningstider för nätkoncessioner i motionerna 2017/18:3404 (M), 2017/18:3413 (M, C, L, KD) och 2017/18:3393 (V) anser vi att regeringen dels bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheten till en snabbare tillståndsprocess

för stamnätskoncessioner, dels bör återkomma till riksdagen med ytterligare förslag på hur handläggningstiderna för nätkoncessioner kan förkortas.

Därmed tillstyrks nämnda motioner i berörda delar.

2. Dialog och samråd, punkt 2 (M, C, L, KD)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:3413 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Alliansens utgångspunkt är att Sverige ska ha ett robust energisystem där svenska företag och konsumenter även i fortsättningen ska kunna lita på att det finns en trygg elförsörjning, långsiktiga spelregler och stabila villkor på energimarknaden. Den svenska energipolitiken ska värna klimatet, vara ekologiskt hållbar, säkra el till konkurrenskraftiga priser och garantera att el finns när vi behöver den. En säker och robust kraftöverföring är helt avgörande. Affärsverket svenska kraftnät ansvarar för att effektbalansen i nätet upprätthålls, vilket är en förutsättning för Sveriges industri, jobb och konkurrenskraft. Vid nätinvesteringar ställs ibland olika intressen mot varandra, och vi vill därför i likhet med vad som uttrycks i motion 2017/18:3413 (M, C, L, KD) att riksdagen tillkännager för regeringen att den bör säkerställa att Svenska kraftnät utvecklar sin dialog och sina samråd samt ökar transparensen i samband med investeringsprojekt.

Med det anförda tillstyrks den nämnda motionen i berörd del.

3. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 (M)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M) och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 3–5 och 9 i denna del
och
2017/18:3406 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2 och
avslår motionerna
2017/18:255 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C)
yrkandena 3 och 5,
2017/18:508 av Lars Tysklind (L),
2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 31–35
och 37,
2017/18:974 av Per Lodenius (C),
2017/18:1674 av Stina Bergström (MP) yrkande 2,
2017/18:1869 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S),
2017/18:1920 av Jesper Skalberg Karlsson (M),
2017/18:2772 av Niclas Malmberg (MP) yrkandena 1–4,
2017/18:2777 av Emma Hult och Niclas Malmberg (båda MP),
2017/18:2849 av Rickard Nordin (C),
2017/18:3275 av Mikael Jansson (SD),
2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7, 15, 21–24 och 26,
2017/18:3432 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 1–6,
2017/18:3657 av Mikael Oscarsson (KD),
2017/18:3686 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 33–35,
2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 21, 22 och 24 samt
2017/18:3772 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 42.

Ställningstagande

Energiförsörjningen är central för industrins konkurrenskraft och människors vardag. Långsiktighet och stabila villkor på elmarknaden är av stor vikt för svenska jobb och svensk konkurrenskraft. För att säkerställa långsiktiga villkor i energipolitiken har Moderaterna gjort en ramöverenskommelse med fyra andra riksdagspartier för att bygga ut den förnybara energiproduktionen, fasa ut fossila bränslen och ge förutsättningar för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften. Vi är övertygade om att denna breda överenskommelse är bra för Sverige, och vår inriktning är att vårda överenskommelsen så att den svenska energipolitiken bygger på långsiktiga förutsättningar. En trygg energiförsörjning i Sverige ger bättre möjligheter att möta en osäker världsekonomi och en allt hårdare global konkurrens med reformer som stärker industrins tillväxtförmåga.

I detta sammanhang vill vi särskilt framhålla att svenska företag ofta konkurrerar på en global marknad med sina varor och tjänster. Goda villkor för företagande, entreprenörskap och innovationer är därmed en förutsättning för att företagen ska klara en allt hårdare konkurrens. Eftersom en trygg och stabil elförsörjning till konkurrenskraftiga priser är av stor vikt för det svenska

näringslivet är en väl fungerande elmarknad en väsentlig byggsten för ökad tillväxt, jobbskapande och välfärd.

Just nu sker en sammanlänkning av de europeiska elmarknaderna genom den europeiska energiunionen. Detta är en viktig process som kan bidra till att öka handeln med el och trygga elförsörjningen i såväl Sverige som övriga Europa. När elmarknaden växer ökar också intresset för att investera i klimatsmart el som vi kan konsumera själva eller exportera till andra. Sverige bör i likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3404 (M) därför driva ett aktivt påverkansarbete i EU för att en gemensam energimarknad med långsiktiga konkurrenskraftiga spelregler ska uppnås.

I detta sammanhang vill vi framhålla att svensk ren teknologi håller hög klass och har potential att nå internationellt ledande framgång. Detta tillsammans med alltmer integrerade marknader skapar möjligheter till nya jobb och företag. Samtidigt kan Sverige även bidra till en bättre miljö med minskade koldioxidutsläpp och ökad frihandel. Det gäller såväl den svenska energiproduktionens möjligheter att exportera koldioxidfri el såväl som miljövänlig energiteknik. Vi menar att det behövs insatser på flera plan för att stimulera teknikutveckling och export. Därför bör, så som förordas i motion 2017/18:3406 (M), en konkurrenskraftsutredning tillsättas med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv. Utredningen bör se över vilka åtgärder som behövs för att Sverige även fortsättningsvis ska kunna vara konkurrenskraftigt.

Med det anförda tillstyrker vi de båda nämnda motionerna i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

4. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 31–35 och 37 samt

avslår motionerna

2017/18:255 av Annika Qarlssoon och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,

2017/18:508 av Lars Tysklind (L),

2017/18:974 av Per Lodenius (C),

2017/18:1674 av Stina Bergström (MP) yrkande 2,

2017/18:1869 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S),

2017/18:1920 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2017/18:2772 av Niclas Malmberg (MP) yrkandena 1–4,
2017/18:2777 av Emma Hult och Niclas Malmberg (båda MP),
2017/18:2849 av Rickard Nordin (C),
2017/18:3275 av Mikael Jansson (SD),
2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7, 15, 21–24 och 26,
2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 3–5 och 9 i denna del,
2017/18:3406 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2,
2017/18:3432 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkandena 1–6,
2017/18:3657 av Mikael Oscarsson (KD),
2017/18:3686 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 33–35,
2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 21, 22 och 24 samt
2017/18:3772 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 42.

Ställningstagande

Den svenska basindustrin, det svenska näringslivet i sin helhet och de svenska hushållen är beroende av tillförlitliga elleveranser till låga priser. Det är dessutom av största vikt att Sverige stärker sin konkurrenskraft i förhållande till övriga Europa när det gäller reglerkraft, prisbild och leveranstillförlitlighet. Samtidigt pågår en kraftig utbyggnad av förnybar elproduktion i Europa som kan väntas påverka de totala energipriserna och medföra besvärande obalanser i elnäten. Osäkerheten är stor i fråga om det totala behovet av investeringar i det svenska elnätet, om vem som i slutändan kommer att få betala och om vilka konsekvenser kostnaderna får för Sveriges och Europas konkurrenskraft. Vi anser därför att de svenska elkonsumenterna måste få tydliga besked om hur investeringsbehovet ser ut och vad det får för ekonomiska konsekvenser. I likhet med vad som sägs i motion 2017/18:899 (SD) anser vi att regeringen ska ta fram en långsiktig investeringskalkyl för det svenska elnätet.

Vi ser också en betydande risk i att utvecklingen i Kontinentaleuropa kraftigt ökar behovet av svensk reglerkraft. Förbättrade överföringsförbindelser gör det möjligt för Sverige att exportera mer el och därigenom möta denna efterfrågeökning. Vi är i grunden positiva till kontinental elöverföring men anser att en eventuell utbyggnad av överföringskapaciteten bör föregås av noggranna analyser. Annars befarar vi att den efterfrågeökning som drivs av Kontinentaleuropa riskerar att trissa upp de svenska elpriserna på ett oönskat sätt – inte minst i södra Sverige – till men för svenska företag och hushåll. Vi instämmer därför även i det som sägs i den ovannämnda motionen om att regeringen bör ta fram en konsekvensanalys gällande en eventuell utbyggnad av överföringskapaciteten av el till Europa. En sådan analys bör även belysa riskerna för att en bristfälligt utbyggd överföringskapacitet hämmar Sveriges förutsättningar att importera och exportera el.

Sverige delades brådstörtat in i elområden hösten 2011 under hot om ingripande från kommissionen mot den dåvarande svenska modellen för att hantera överföringsbegränsningar i det svenska stamnätet. De prisskillnader som befarades bli en följd av indelningen har visserligen inte blivit så stora

hittills, men det finns ändå skäl att påpeka att de elintensiva industrierna och elkonsumenterna har hamnat i en mer utsatt position än tidigare. Det är dessutom de boende och företagen i allra sydligaste Sverige (elområde 4) som genom högre elpriser får bära en större del än tidigare av bördan för att finansiera investeringarna i stamnätsutbyggnaden. Detta anser vi är ett problem, och vår uppfattning är därför att systemet med elområden bör ses över.

När det gäller systemet med elcertifikat anser vi att denna typ av konkurrensnedvridande stöd bör tas bort. Syftet med systemet är att stimulera det som brukar betecknas som förnybar elproduktion. Vi menar dock att systemet i stället snedvrider konkurrensen till förmån för bl.a. sol- och vindkraft som inte kan tillhandhålla effekt när efterfrågan är som störst. Vidare har elcertifikatssystemet lett till att produktionsanläggningar som inte kan bära sina egna kostnader har uppförts. När anläggningarnas lönsamhet sviktar blir det svårt att finansiera investeringar och renoveringar. Det förekommer även att vindkraftsparker rivs i förtid eftersom subventionerna inte längre är tillräckliga. På sikt är risken påtaglig att systemet kväver sig självt. Vi vill i stället gå mot en fungerande elmarknad och anser att elcertifikatssystemet bör fasas ut genom att nya investeringar i förnybar elproduktion inte längre ska tilldelas elcertifikat.

Vi vill även se en utredning av hur elcertifikatssystemet påverkar och har påverkat leveranssäkerheten i det svenska kraftsystemet. Vi anser att en sådan utredning är nödvändig eftersom kapacitetsfaktorn för de anläggningar som har tillförts genom systemet väsentligt understiger de större produktionsanläggningar som har fasats ut.

Avslutningsvis vill vi framhålla att de svenska elleveranserna under lång tid har kännetecknats av en hög elkvalitet och god driftssäkerhet. Inför varje vinter genomför stamnätsoperatören, Svenska kraftnät, en kraftbalansrapport som beskriver effektläget för den kommande vintern. På samma sätt gör man även i andra länder från respektive stamnätsoperatör. Vi vill i detta sammanhang understryka att leveranssäkerheten äventyras om Sverige och många närliggande länder samtidigt gör sig beroende av intermittenta s.k. förnybara kraftslag och behöver importera el under kritiska perioder. För att säkerställa att det svenska kraftsystemet kan leverera en hög elkvalitet och ha en god driftssäkerhet bör regeringen därför, i enlighet med vad som förespråkas i den ovannämnda motionen, verka för att det fastslås ett mål för leveranssäkerheten.

Med det anförda tillstyrker vi motion 2017/18:899 (SD) i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

5. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 33–35 och

2017/18:3772 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 42 och avslår motionerna

2017/18:255 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,

2017/18:508 av Lars Tysklind (L),

2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 31–35 och 37,

2017/18:974 av Per Lodenius (C),

2017/18:1674 av Stina Bergström (MP) yrkande 2,

2017/18:1869 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S),

2017/18:1920 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2017/18:2772 av Niclas Malmberg (MP) yrkandena 1–4,

2017/18:2777 av Emma Hult och Niclas Malmberg (båda MP),

2017/18:2849 av Rickard Nordin (C),

2017/18:3275 av Mikael Jansson (SD),

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7, 15, 21–24 och 26,

2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 3–5 och 9 i denna del,

2017/18:3406 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2,

2017/18:3432 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkandena 1–6,

2017/18:3657 av Mikael Oscarsson (KD) och

2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 21, 22 och 24.

Ställningstagande

Jag vill inledningsvis framhålla att jag och Centerpartiet står bakom den blocköverskridande energiöverenskommelse som slöts mellan Centerpartiet, Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet och Kristdemokraterna 2016. Överenskommelsen förlänger elcertifikatssystemet, värnar både små- och storskalig vattenkraft och skapar stabila marknadsförutsättningar för såväl elproduktionsbolag som mikroproducenter. Överenskommelsen pekar också ut mål och viktiga reformer för ett mer flexibelt elsystem samt ger de långsiktiga förutsättningar som krävs för att nå ett helt förnybart energisystem.

Långsiktiga förutsättningar för energipolitiken ger också möjlighet till satsningar på energieffektivisering, energilagring, flexibel användning av el

och smarta elnät. En väl avvägd energipolitik kan skapa exportmöjligheter för teknik, kunnande och förnybar energi, samtidigt som Sveriges och grannländernas elförsörjning tryggas. Här vill jag särskilt framhålla vikten av att investeringar i elnätet och en utbyggd överföringskapacitet är en prioriterad del av energipolitiken. Detta är en förutsättning för att Sverige ska klara omställningen till smarta elnät och samtidigt öka möjligheterna till att exportera el till närområdet. När EU:s energimarknader nu i allt högre grad integreras och effektiviseras skapas stora möjligheter för export av förnybar el. Förutom att det ger ökade exportintäkter leder det till en ökad potential att bidra med klimatnytta när svensk förnybar el kan ersätta fossil produktion i andra länder. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3686 (C) menar jag att en utbyggd överföringskapacitet skapar en stor potential för Sverige och hela Norden att bli Europas gröna batteri.

Framöver kommer andelen väderberoende kraftproduktion att öka i kraftsystemet. Därmed ökar också behovet av en högre grad av flexibel elanvändning för att sänka effektuttaget under vissa perioder. Då är det viktigt att det finns incitament för konsumenterna att styra och planera sin elförbrukning. Utveckling av smarta och uppkopplade apparater och smarta elnät är en del i att öka användarflexibiliteten och avlasta elnätet. En annan del är att stimulera utbudet av närproducerad el i systemet. Det skulle öka flexibiliteten, göra elsystemet mindre sårbart och leda till sänkta kostnader inte minst på landsbygden.

En viktig åtgärd som jag menar kan öka andelen närproducerad el är att villa- och fastighetsägare ges möjlighet att dra elledningar mellan fastigheterna. I dag får en fastighetsägare inte optimera sin egen solkraftsproduktion genom att sätta upp solceller på den fastighet som har bäst solläge. Den el som produceras får enligt dagens regler inte föras över mellan fastigheter utan elnätskoncession. Det hindrar fastighetsägare från att uppföra större solcellsanläggningar på det tak som har bäst solläge. Samma sak gäller om ett villakvarter bestämmer sig för att bygga en gemensam solpark på den soligaste ytan och dra en egen elledning för att dela på den producerade elen. All produktion av el som kräver ett s.k. ”mikronät” mellan hus/fastigheter förhindras av bestämmelser i ellagen eftersom det krävs nätkoncession för att få bygga starkströmsledningar. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3772 (C) anser jag att det bör vara möjligt att göra undantag från dessa regler för att möjliggöra för villa- och fastighetsägare att vara med och bygga framtidens elnät.

Jag anser att riksdagen bör tillkännage det ovan anförda för regeringen. Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:3686 (C) och 2017/18:3772 (C) i berörda delar.

Härutöver vill jag framhålla att Centerpartiet har flera förslag på skatteområdet för att öka andelen närproducerad el. Exempelvis vill Centerpartiet slopa skatten för egenanvändning av solex och att införa en möjlighet till skatteavdrag för de som är bosatta i en lägenhet och är andelsägare i en mikroproduktionsanläggning, något som i dag inte är möjligt. Jag och

Centerpartiet står också bakom att införa en mer flexibel elskatt som varierar beroende på efterfrågan. Då kan belastningen minskas när trycket är som hårdast, och det skapar nya affärsmöjligheter för lagring när efterfrågan är låg. Dessa förslag på skatteområdet kommer dock att framföras av Centerpartiet i andra sammanhang.

Med anledning av motionsyrkandena om att en ny elförbindelse till Gotland bör anläggas vill jag framhålla min uppfattning – vilken sammanfaller med vad som anförs i Centerpartiets budgetmotion för 2018 (mot. 2017/18:3716) – att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att fortsätta arbetet med den tidigare planerade tredje elnätskabeln till Gotland för att möjliggöra en ökad utbyggnad av förnybar kraftproduktion. De aktuella motionsyrkandena bör dock inte leda till någon åtgärd från riksdagen och de avstyrks följaktligen.

Även övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

6. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:1869 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S),

2017/18:1920 av Jesper Skalberg Karlsson (M) och

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7, 15, 21–24 och 26 samt avslår motionerna

2017/18:255 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,

2017/18:508 av Lars Tysklind (L),

2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 31–35 och 37,

2017/18:974 av Per Lodenius (C),

2017/18:1674 av Stina Bergström (MP) yrkande 2,

2017/18:2772 av Niclas Malmberg (MP) yrkandena 1–4,

2017/18:2777 av Emma Hult och Niclas Malmberg (båda MP),

2017/18:2849 av Rickard Nordin (C),

2017/18:3275 av Mikael Jansson (SD),

2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 3–5 och 9 i denna del,

2017/18:3406 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2,

2017/18:3432 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 1–6,

2017/18:3657 av Mikael Oscarsson (KD),

2017/18:3686 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 33–35,

2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 21, 22 och 24 samt

2017/18:3772 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 42.

Ställningstagande

Det är nu drygt 20 år sedan elmarknaden i Sverige avreglerades. Syftet var att öka konkurrensen inom elförsörjningen och, så man, sänka priserna. Men med facit i hand har avregleringen tvärtom lett till betydligt högre avgifter. Privata elnätsföretag tillåts i dag sätta mycket höga nätavgifter, som dessutom varierar stort över landet. Fastställandet av nätavgifterna präglas dessutom av återkommande överklaganden från företagens håll – enbart för att öka vinsterna. I och med det s.k. naturliga monopol som gäller för nätverksamheten, den avreglerade marknaden och en otillräcklig reglering från Energimarknadsinspektionen ges privata företag ett mycket stort spelrum på elmarknaden. Den elnätsavgift som tas ut av elnätsbolaget avgörs i hög grad av var man bor i landet, och det kan skilja tusentals kronor per år. Det är enligt min mening både orimligt och orättvist.

Trots energiöverenskommelsen mellan regeringspartierna, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna har man inte kunnat presentera något svar på de stigande elnätsavgifterna. I ett läge där både vanliga hushåll och svensk industri skulle drabbas hårt av ytterligare höjningar väljer man att låta marknaden sköta saken. Hittills har det enbart lett till högre elpriser för hushållen. Det krävs därför ett större politiskt ansvar för att motverka orimliga prishöjningar för konsumenterna. Jag anser att regeringen, i likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3393 (V), bör se till att mer enhetliga elnätstaxor införs och att den lagstiftning som reglerar intäktsramarna för elnätsbolagen ändras för att motverka oskäliga prishöjningar för konsumenterna.

Mot ovanstående bakgrund är det relevant att ställa sig frågan om inte elnäten bör ägas av samhället. Den avreglering som gjordes har inte lett till vare sig lägre priser eller större trygghet för konsumenterna. Det är för mig tydligt att elmarknaden behöver göras om i grunden. Elproduktionen behöver ses som en del av samhällets infrastruktur, som vi gemensamt bygger upp utifrån samhällliga mål. Regeringen bör därför utreda möjligheten att göra det svenska elnätet samhällsägt.

Vidare menar jag att regeringen bör vidta åtgärder för att säkra effektbalansen i det svenska elsystemet. Här anser jag att regeringen bör ge berörda myndigheter i uppgift att utreda vilken potential som finns för detta ändamål i den svenska vattenkraften. Vattenkraften står för en stor del av den förnybara elproduktionen, och den utgör även en resurs för att reglera variationerna över dygn och år i produktionen av sol- och vindenergi.

Det är vidare bekymmersamt att dagens elnät inte räcker till för att utbyggnaden av vindkraftsel i norra Sverige ska komma hela landet till del. Ofta är det lättare att få tillstånd för utbyggnad av vindkraftverk i de norra delarna av landet. För att öka elproduktionen i södra Sverige är det viktigt att både slopa det kommunala vetot och bygga ut havsbaserad vindkraft. En förändring av elcertifikatssystemet som även tar hänsyn till effektbalansen

skulle också kunna vara ett steg i rätt riktning. Det är dock av största vikt att nätkapaciteten byggs ut så att elen kan överföras till södra Sverige där elförbrukningen är större. Som jag framhållit i det föregående är kortare handläggningstider för nätkoncessioner avgörande för att detta ska kunna ske i den omfattning och takt som är nödvändig.

Avslutningsvis vill jag framhålla att för att säkra elförsörjningen i hela landet behöver förnybar energi byggas ut i högre utsträckning även i södra Sverige. Där kommer den havsbaserade vindkraften att spela stor roll. Utbyggnaden av vindkraft på Gotland är också en möjlighet som inte ska underskattas. En nyckel för att möjliggöra utbyggnaden är en väl fungerande överföringskapacitet, och jag menar att det är ett misstag att Svenska kraftnät väljer att inte anlägga den tidigare planerade elkabeln mellan Gotland och fastlandet. Det riskerar att hindra viktig utbyggnad av förnybar energi och äventyra elsäkerheten för hela Gotland. Regeringen bör därför ge Svenska kraftnät i uppdrag att bygga den tidigare planerade elkabeln till Gotland.

Jag anser att riksdagen bör tillkännage det anförda för regeringen. Därmed blir motion 2017/18:3393 (V) tillgodosedd i berörda delar och dessa tillstyrks. När det gäller den nämnda elförbindelsen till Gotland noterar jag att det även i andra motioner som behandlas i detta betänkande föreslås att denna förbindelse ska anläggas. Vid ett tillkännagivande från riksdagen i linje med vad jag här förordar får även motionerna 2017/18:1869 (S) och 2017/18:1920 (M) anses vara tillgodosedda och tillstyrks i aktuella delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

7. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkandena 21, 22 och 24 samt avslår motionerna
2017/18:255 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,
2017/18:508 av Lars Tysklind (L),
2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 31–35 och 37,
2017/18:974 av Per Lodenius (C),
2017/18:1674 av Stina Bergström (MP) yrkande 2,
2017/18:1869 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S),
2017/18:1920 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2017/18:2772 av Niclas Malmberg (MP) yrkandena 1–4,
2017/18:2777 av Emma Hult och Niclas Malmberg (båda MP),
2017/18:2849 av Rickard Nordin (C),
2017/18:3275 av Mikael Jansson (SD),
2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7, 15, 21–24 och 26,
2017/18:3404 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 3–5 och 9 i denna del,
2017/18:3406 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 2,
2017/18:3432 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkandena 1–6,
2017/18:3657 av Mikael Oscarsson (KD),
2017/18:3686 av Annie Löof m.fl. (C) yrkandena 33–35 och
2017/18:3772 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 42.

Ställningstagande

Kristdemokraterna och jag förespråkar att EU:s energipolitik ska vara både tillväxtfrämjande och långsiktigt hållbar. För att uppnå detta menar jag att energiförbrukningen i EU måste effektiviseras och moderniseras. Medlemsstaterna har dock själva ansvaret för att trygga sin energiförsörjning och för att effektivisera och modernisera sitt energiutnyttjande. Här vill jag emellertid framhålla att EU:s standarder och målsättningar på området spelar en viktig roll för att åstadkomma en välfungerande inre marknad för el. Jag instämmer därför i det som sägs i motion 2017/18:3748 (KD) om att EU spelar en viktig roll i att underlätta för och uppmuntra till handel med el. Sverige skulle därigenom kunna bidra med export av en i princip koldioxidfri el, vilket skulle minska kolkraftsberoendet i t.ex. Danmark, Tyskland och Polen.

Jag vill vidare framhålla att en trygg och långsiktig energiförsörjning med balans mellan tillförsel och användning minskar riskerna för stora och plötsliga prisökningar på el. Kraftiga prisökningar kan vara ett särskilt stort problem för hushåll med begränsade ekonomiska resurser. I likhet med vad som framförs i den nämnda motionen anser jag därför att arbetet med att sammanlänka EU:s medlemsstaters elnät måste fortsätta. På så sätt kan överföringskapaciteten och den långsiktiga energiförsörjningen stärkas. Samtidigt vill jag framhålla att EU även bör göra det lättare för hushåll som producerar egen el, t.ex. från sol- och vindkraft, att med goda villkor sälja elen via både nationella och unionsgemensamma elnät.

Avslutningsvis vill jag instämma i vad som anförs i den nämnda motionen om Gotlands elförsörjning. Sverige är ett till ytan stort land med två större öar av stor betydelse för besöksnäringen: Öland och Gotland. Tillgången till el hela dygnet, hela året, kräver stabila elnät och förbindelser mellan fastlandet och öarna. Jag kan dock konstatera att den planerade tredje elförbindelsen till Gotland inte kommer att anläggas på grund av de höga kostnaderna. Jag kan också konstatera att Energimyndigheten har uttalat att ön ska bli helt självförsörjande på el och att en elledning mellan ön och fastlandet inte kommer att behövas om 20 år. Under våren 2018 ska myndigheten presentera sin studie om hur Gotland ska bli en självständig elproducent. Jag vill i

sammanhanget framhålla att jag ser positivt på en sådan utveckling för Gotland. Jag vill dock påpeka att tillgången till el på Gotland måste säkras såväl för de närmaste åren som på lång sikt för att Gotland även fortsättningsvis ska vara en attraktiv ö för bofasta och turister. Regeringen bör därför säkerställa att Energimyndigheten beaktar såväl det långsiktiga som det kortsiktiga perspektivet i fråga om Gotlands elförsörjning i den kommande studien.

Med det anförda tillstyrks motion 2017/18:3748 (KD) i berörda delar. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

8. Övrigt om elmarknaden, punkt 3 – motiveringen (L)

av Maria Weimer (L).

Ställningstagande

Att låta kärnkraft, vattenkraft, vindkraft och solkraft konkurrera på egna meriter är grunden för en liberal och fungerande energimarknad. Visionen för energipolitiken bör enligt min och Liberalernas mening vara en långsiktigt hållbar och klimatneutral energiförsörjning med största möjliga försörjningstrygghet och energisäkerhet. Näringsliv och privatpersoner måste kunna lita på en trygg elförsörjning med hög leveranssäkerhet till rimliga priser alla årets dagar. En långsiktig och stabil energiförsörjning är avgörande för klimatet och Sveriges jobb och konkurrenskraft och därmed även för vår tillväxt och välfärd. Frågor som rör elmarknaden och dess funktion är därför av stor vikt för att nå denna vision.

Liberalerna har valt att inte stå bakom den energiöverenskommelse som slöts i juni 2016 mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna. Jag och Liberalerna anser att överenskommelsen både är dyr och saknar klimatnytta. Stora konkurrensnedvridande subventioner ska gå till förnybara energikällor, bl.a. genom höjda ambitioner inom elcertifikatssystemet, i en tid då det svenska elsystemet inte behöver mer väderberoende elproduktion. Detta vänder jag mig emot och vill i stället se produktion av förnybar el när den behövs och när någon vill betala för den. Som liberal tror jag på mer marknad och mindre subventioner. Jag vill att tekniken och marknaden ska driva på utvecklingen. Bidrag och subventioner är dyra och snedvrider konkurrensen. Min och Liberalernas hållning i fråga om elcertifikatssystemet är därför tydlig. Systemet är dyrt och bidrar inte till mindre utsläpp. Snarare inverkar det negativt på vattenkraftens och kärnkraftens lönsamhet. Som framgår av det föregående har riksdagen dock antagit nya förslag om att utveckla elcertifikatssystemet, vilket jag beklagar. Jag ser dock inte att riksdagen bör göra några uttalanden om elcertifikatssystemet i enlighet med vad som anförts i motionerna 2017/18:899 (SD) och 2017/18:3393 (V).

Mot bakgrund av att det i motionerna 2017/18:3404 (M) och 2017/18:3748 (KD) förs resonemang om att Sverige ska verka för en ökad integration av

elmarknaderna i EU och att det finns stor potential för export av svensk koldioxidsnål el vill jag framföra följande. Liberalerna har i flera andra sammanhang framhållit att svenskproducerad el med fördel även kan exporteras till gagn för andra länders försörjningstrygghet, energisäkerhet och ökade möjligheter att ersätta fossilbränslebaserad elproduktion. Genom elexport till närliggande EU-medlemsstater kan Sverige bidra till att göra EU mer energisäkert och närområdet mindre beroende av rysk gas. Sverige måste därför driva på för ett närmare europeiskt samarbete på energiområdet, och jag ser det som betydelsefullt med fortsatt höga ambitioner när det gäller att bygga ut nät och överföringskapacitet både inom landet och mellan Sverige och våra grannländer. Jag ser dock ingen anledning att riksdagen ska gå vidare med några uttalanden så som föreslås i de nämnda motionerna.

Med det sagda avstyrks samtliga här aktuella motionsyrkanden.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:255 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att teknikval och vägval vid beslut om kraftledningar ska bygga på en samhällsekonomisk bedömning och ske i en transparent process, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge statliga myndigheter och bolag riktlinjer för att värna om våra gemensamma mark- och skogsresurser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:508 av Lars Tysklind (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elnätsbolagen ska påföras en skyldighet att tillhandahålla marknads information om belastningen på distributionsnätet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en långsiktig investeringskalkyl gällande det svenska elnätet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en konsekvensanalys gällande en eventuell utbyggnad av elöverföring till Europa och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elområden och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut elcertifikatssystemet genom att inte tilldela ytterligare anläggningar elcertifikat och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilken påverkan elcertifikatssystemet innebär och har inneburit för leveranssäkerheten i det svenska kraftsystemet och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett mål för leveranssäkerheten ska tas fram och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:974 av Per Lodenius (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur elöverföringsavgiften mellan Sverige och Åland ska kunna tas bort och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1674 av Stina Bergström (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en större andel av elhandels- och nättariffer bör vara rörliga och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1869 av Monica Haider och ClasGöran Carlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra långsiktigt hållbar elförsörjning i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1920 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planerna på att färdigställa en tredje elförbindelse med Gotland bör återupptas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2772 av Niclas Malmberg (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intäktsregleringen av elnäten ska vara samhällsekonomiskt optimal och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kundperspektivet stärks i intäktsregleringen av elnäten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intäktsregleringen av elnäten även ska styra mot energieffektivisering, bättre förutsättningar för 100 procent förnybar el, utbyggnad av elnätet och en ökad användning av efterfrågeflexibilitet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett effektivt domstolsförfarande i rättsliga ärenden som rör intäktsregleringen av elnäten och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2777 av Emma Hult och Niclas Malmberg (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att hushåll som inte aktivt väljer elavtal automatiskt ska tilldelas ett avtal med Bra Miljöval-el och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2849 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ellagens bestämmelser för kommunägda energiföretag så att dessa kan verka på energimarknaden på samma villkor som energiföretag med andra ägare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3275 av Mikael Jansson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas om kraftöverföringen på de svenska stamnäten kan läggas om till ultrahögspänd likström (UHVDC) och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt berörda myndigheter att utreda potentialen för svensk vattenkraft att tillgodose effektbalansen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra en översyn av elcertifikatssystemets utformning med fokus även på effektbalans och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ellagen bör ändras för att motverka oskäliga prishöjningar för konsumenterna och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att enhetligare elnätstaxor införs för att utjämna de orättvisa skillnader som finns i dag och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Svenska kraftnät att prioritera de planerade förstärkningarna av stamnätet och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt regleringsbrev bör uppdra åt Svenska kraftnät att bygga den planerade elkabeln till Gotland och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheterna till en snabbare tillståndsprocess för stamnätskoncessioner och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att göra det svenska elnätet samhällsägt och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3404 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för att Sverige ska kunna bli en ledande aktör inom export av CO₂-snål energi, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en konkurrenskraftsutredning med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv samt att se över framtida överföringsbehov, olika tekniska lösningar och systemtjänster, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en gemensam energimarknad i EU med långsiktiga konkurrenskraftiga spelregler, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nätutbyggnad ska ske på ett mer transparent och samhällsekonomiskt lönsamt sätt samt om att handläggningstiderna för nätinvesteringar bör kortas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3406 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en konkurrenskraftsutredning med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv och föreslå åtgärder för att hålla Sverige konkurrenskraftigt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3413 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Svenska kraftnät utvecklar sin dialog och sina samråd samt ökar transparensen i samband med investeringsprojekt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder för förkortade handläggningstider för genomförande av nätinvesteringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3432 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elområdesindelningen och dess effekter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjliga lösningar på de problem som nuvarande elområdesindelning skapar och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är viktigt att utbyggnaden av överföringskapacitet inom Sverige, som har kunnat accelereras tack vare de kraftigt ökade investeringsbemyndiganden riksdagen beviljade under åren med en alliansregering, fortsätter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste säkerställa att den åtskilliga gånger försenade Sydvästlänken nu färdigställs och tas i drift, utan ytterligare förseningar, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att ändra elområdesindelningen genom en sammanslagning till två områden i stället för fyra, i enlighet med de förslag som ursprungligen presenterades, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Svenska kraftnät att, så länge fyra elområden finns i Sverige, införa ett system med garanterad minimikapacitet i överföringen mellan elområde tre och elområde fyra i enlighet med det förslag som en utredning tagit fram, och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3657 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nätavgifterna på elmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha ett helt förnybart elsystem och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att bygga ut överföringskapacitet och smarta elnät och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av satsningar på småskalig och förnybar energiproduktion, ökad användarflexibilitet och energilagring och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för frihandel på elområdet inom EU och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medlemsländernas elnät inom EU ska kunna sammanlänkas så att överföringskapaciteten stärks och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att både det kortsiktiga och det långsiktiga arbetet med elförsörjningen på Gotland

bör utredas av Energimyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3772 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för privatpersoner att starta ”solpooler” för en överföring till andra användare på korta avstånd och tillkännager detta för regeringen.